

**Проект «Удосконалення вищої освіти в
Україні заради результатів»**

**Рамковий документ з екологічного і
соціального менеджменту (РДЕСМ)**

січень 2021 року

В документ можуть вноситися зміни

Зміст

СКОРОЧЕННЯ І АБРЕВІАТУРИ	5
1 ВСТУП.....	7
1.1 Огляд проекту	7
1.2 Мета РДЕСМ.....	7
1.3 Підхід і методологія підготовки РДЕСМ.....	7
1.4 Опис проекту.....	8
1.4.1 Контекст країни і галузі / Концепція проекту	12
1.5 Організаційні механізми та механізми впровадження проекту.....	13
1.5.1 Механізми впровадження проекту.....	14
2 ВИХІДНІ ДАНІ.....	16
2.1 Розташування і розмір.....	16
2.2 Фізичне середовище і клімат.....	17
2.3 Топографія і гідрологія	18
2.4 Соціально-економічні передумови.....	18
3 ОПИС АДМІНІСТРАТИВНОГО, ПОЛІТИЧНОГО ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМІВ	21
3.1 Правові, нормативні та політичні рамки	21
3.1.1 Конституційні норми (якщо такі є)	21
3.1.2 Застосовні закони і нормативно-правові акти	21
3.2 Відповідні галузеві політики і реформи	23
3.3 Відповідні установи.....	24
4 ВІДПОВІДНІ ЕКОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ СТАНДАРТИ СВІТОВОГО БАНКУ	24
4.1 ЕСС 1 – Оцінка і управління екологічними і соціальними ризиками і наслідками 25	
4.2 ЕСС 2- Зайнятість та умови праці.....	26
4.3 ЕСС 3- Ефективне використання ресурсів та запобігання забрудненню і управління ним	28
4.4 ЕСС 4- Здоров'я та безпека населення.....	29

4.5	ЕСС 5 – Придбання земельних ділянок, обмеження щодо використання земельних ділянок і вимушене переселення	30
4.6	ЕСС 6 - Збереження біорізноманіття і стале управління живими природними ресурсами	30
4.7	ЕСС 7- Корінні народи / традиційні місцеві громади африканських країн на південь від Сахари, які історично недостатньо забезпечені послугами.	31
4.8	ЕСС 8- Культурна спадщина	31
4.9	ЕСС 9 - Фінансові посередники.....	31
4.10	ЕСС 10 - Залучення заінтересованих сторін і розкриття інформації	31
5	ВИЗНАЧЕННЯ МОЖЛИВИХ ЕКОЛОГІЧНИХ І СОЦІАЛЬНИХ НАСЛІДКІВ .	34
5.1	Можливі позитивні соціальні та екологічні наслідки.....	34
5.2	Можливі несприятливі соціальні та екологічні наслідки	35
5.3	Наслідки і заходи щодо пом'якшення наслідків.....	37
6	МЕХАНІЗМИ АНАЛІЗУ, КООРДИНАЦІЇ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТУ ..	45
6.1	Послідовність процесів РДЕСМ на рівні Проєкту	45
6.2	Неприпустимі види діяльності.....	45
6.2.1	Процедури перевірки проєктної діяльності ЗВО	46
6.2.2	Розробка захисних інструментів.....	48
6.2.3	Зразок ПЕСМ.....	49
6.2.4	Моніторинг дотримання Проєктом екологічних та соціальних вимог	50
6.2.5	Звітність щодо екологічних та соціальних інцидентів	51
7	РОЗБУДОВА ПОТЕНЦІАЛУ, ПІДГОТОВКА КАДРІВ І ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА	53
7.1	Інституційний потенціал для впровадження РДЕСМ	53
7.2	Бюджет на впровадження РДЕСМ та розбудову потенціалу	54
8	КОНСУЛЬТАЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ТА РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ	55
8.1	Оприлюднення РДЕСМ та консультації.....	55
8.2	Консультації з громадськістю щодо ПЕСМ.....	55
8.3	Механізм розгляду та врегулювання скарг.....	56
9	СУПРОВІДНІ ДОКУМЕНТИ.....	57
	Додаток А. Шаблон Звіту про діяльність проєкту	58

Додаток Б Реєстр аварій (нещасних випадків).....	59
Додаток В: Стислий виклад результатів консультацій із заінтересованими сторонами (Питання, проблеми, учасники).....	60
Додаток Г. Контрольний перелік для екологічної та соціальної перевірки (відбору) проєктної діяльності ЗВО (діяльності Проєкту)	60
Додаток Д. План екологічного та соціального менеджменту	65
Додаток Е. Вимоги до звітності ESIRT	79

СКОРОЧЕННЯ І АБРЕВІАТУРИ

КМУ	Кабінет Міністрів України
ПЕСЗ	План екологічних та соціальних зобов'язань
ОВД	Оцінка впливу на довкілля
ЕСРП або ЕСП	Екологічні і соціальні рамкові принципи
БДССЗ	Безпека довкілля, соціального середовища та здоров'я
ESIRT	Інструмент реагування на екологічні і соціальні інциденти
ОЕСВ	Оцінка екологічного та соціального впливу
РДЕСМ	Рамковий документ з екологічного і соціального менеджменту
ПЕСМ	План екологічного і соціального менеджменту
ЕСС	Екологічні та соціальні стандарти
ГЗН	Гендерно зумовлене насильство
GIIP	Належна міжнародна галузева практика
МРВС	Механізм розгляду та врегулювання скарг
ЗВО	Заклади вищої освіти
ICT	Інформаційні та комунікаційні технології
ІСУВО	Інформаційна система управління вищою освітою
ОВК	Опалення, вентиляція та кондиціонування
LMP	Порядок управління працею
МЕЗД	Міністерство енергетики та захисту довкілля
МОН	Міністерство освіти і науки
НАЗЯВО	Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти
ОПТБ	Охорона праці та техніка безпеки

PBCs	Умови, засновані на результатах
ГВП	Група впровадження проекту
ПДП	План дій з переселення
RCA	Аналіз причин
RPF	Рамковий план щодо переселення
SCAP	План коригуючих дій щодо Стандартів
СБ	Світовий банк

1 ВСТУП.

1.1 Огляд проєкту

1.2 Мета РДЕСМ

Рамковий документ з екологічного та соціального менеджменту (РДЕСМ) окреслює напрями діяльності проєкту, які будуть визначені тільки в ході впровадження Проєкту, з тим щоб забезпечити вирішення екологічних і соціальних питань та управління ними. Це включає визначення ризиків, пов'язаних з різними видами діяльності в рамках проєкту, і визначення процедур і заходів з пом'якшення наслідків та управління такими ризиками, які необхідно буде впровадити в ході реалізації проєкту. РДЕСМ буде інструментом для МОН / ГВП і партнерів по впровадженню діяльності за проєктом (ЗВО) для визначення і пом'якшення можливих екологічних і соціальних наслідків та управління ними, які можуть виникнути в результаті (i) модернізації/ремонту будівель ЗВО; (2) фінансування модернізації/реконструкції будівель ЗВО; (3) експлуатації цих будівель ЗВО.

РДЕСМ роз'яснює, встановлює та оцінює (i) екологічні та соціальні впливи та вигоди, що пов'язані з проєктною діяльністю ЗВО (ii) заходи щодо пом'якшення наслідків, які необхідно впровадити, (iii) визначає рамки моніторингу і звітності організаційні заходи, що мають бути застосовані в ході реалізації Проєкту.

РДЕСМ повинен стати невід'ємною частиною проєкту вдосконалення вищої освіти для результатів в Україні, що розробляється МОН / ГВП та Міністерством фінансів (МФ).

Нові екологічні і соціальні рамкові принципи (ЕСРП) Групи СБ з її 10 (десятьма) екологічними і соціальними стандартами (ЕСС) встановлюють прийнятний рівень (цілі), який повинен бути досягнутий проєктом з точки зору управління екологічними та соціальними питаннями.

В межах проєктної діяльності в рамках компонентів 1, 2 та 3 застосовуються такі екологічні і соціальні стандарти Світового банку: ЕСС 1 "Оцінка та управління екологічними і соціальними ризиками і наслідками", ЕСС 2 "Зайнятість та умови праці", ЕСС 3 "Ефективне використання ресурсів і запобігання забрудненню та управління ним", ЕСС 4 "Здоров'я та безпека населення", ЕСС 5 "Придбання землі", ЕСС 8 "Культурна спадщина", ЕСС 10 "Залучення заінтересованих сторін і розкриття інформації".

1.3 Підхід і методологія підготовки РДЕСМ

Методологічний підхід, прийнятий для розробки РДЕСМ, структурований навколо етапів дослідження та консультацій, і представлений в Таблиці 1 нижче.

Таблиця 1: Короткий виклад основних етапів методології РДЕСМ

Етап	Зміст
Зустріч та консультації з командою МОН, командою СБ	Зустріч з командою Світового банку і командою МОН для обговорення діяльності проєкту і контексту. Були представлені проєктні документи. МОН надало заповнену анкету і додаткову інформацію за запитом, а також розглянуло проєкт РДЕСМ.
Збір первинних даних та аналіз документів (проєктна документація, закони, нормативно-правові акти та інші вимоги)	Аналіз документації та іншої відповідної інформації, нормативно-правової бази, ЕСП та ЕСС Світового банку. Запит на отримання даних. Попередній аналіз цієї інформації дозволив виявити відповідні проблемні питання, які потребують подальшого вивчення, і розпочати процес класифікації наслідків.
Вихідні дані	<p>За допомогою зібраних вихідних даних був зроблений опис екологічних та соціально-економічних передумов в країні (необхідно уточнити вихідні дані про об'єкти і місцевість, що їх безпосередньо оточує, коли будуть відомі ЗВО, що беруть участь).</p> <p>Збір цих даних сприяв виявленню і аналізу потенційних впливів і визначенню основних екологічних проблем, які необхідно розглянути і детальніше опрацювати під час цього обстеження.</p>
Обробка, аналіз і узагальнення інформації	Виявлення та оцінка екологічних і соціальних наслідків проєкту і ЕСС, які мають бути дотримані.

1.4 Опис проєкту

Запропонована ціль проєкту, орієнтована на розвиток (ЦПОР), для проєкту «Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів» полягає у підвищенні ефективності, покращенні умов забезпечення якості та прозорості системи вищої освіти в Україні.

Досягнення ЦПОР очікується за рахунок реалізації чотирьох компонентів, як описано нижче:

Компонент 1 - Секторальне покращення управління, фінансування, якості та прозорості. Метою цього компоненту є сприяння діяльності Уряду України щодо впровадження та моніторингу секторальних реформ, що впливають на управління, фінансування, якість та прозорість вищої освіти. Цей компонент включає два взаємодоповнюючі підкомпоненти: 1.1 підтримує стратегічні секторальні інвестиції для зміцнення управління, планування та моніторингу системи, та 1.2 підтримує конкретні результати в цих сферах за допомогою умов, заснованих на результатах.

Підкомпонент 1.1 Стратегічні секторальні інвестиції на підтримку автономії, прозорості та моніторингу

В рамках цього підкомпоненту буде надаватися підтримка стратегічним інвестиціям для інформаційних систем, у тому числі інформаційної системи управління вищою освітою (ІСУВО), оглядів/досліджень, оцінки, стандартизованих інструментів оцінювання результатів навчання та підтримка у стратегічній комунікації, пов'язаній із проектом та ширшою реформою вищої освіти. Такі стратегічні інвестиції необхідні для підтримки запровадження реформи щодо автономії та системи заохочення ЗВО, заснованої на результатах діяльності, та покращення прозорості фінансування та інформаційних потоків в секторі. В рамках цього підкомпоненту також надаватиметься фінансування на розробку, створення та впровадження Національного обстеження студентів (НОС) та підтримку впровадження удосконалених стандартизованих інструментів оцінювання результатів вищої освіти.

Підкомпонент 1.2: Стратегічні результати для посилення заснованих на результатах стимулів у вищій освіті

Для створення стимулів щодо запровадження змін в політиці та впровадження основної діяльності, в рамках цього підкомпоненту фінансуватимуться основні умови, засновані на результатах (РВС), що стосуються запровадження та впровадження стимулів, заснованих на результатах, на системному рівні та на рівні установ системи вищої освіти. В рамках РВС, зазначених нижче, проєкт співфінансуватиме результати, які закладуть основи для стимулів, заснованих на результатах, для покращення ефективності діяльності, умов для якості та прозорості у вищій освіті, в той же час базуючись на стратегічній діяльності, яка буде фінансуватися в рамках підкомпоненту 1.1. В рамках цього підкомпоненту Уряд отримуватиме відшкодування за результати, досягнуті шляхом виконання наступних визначених показників, пов'язаних з вибіркою (РВС):

- РВС 1: *Формула фінансування ЗВО, заснованого на результатах діяльності.* Запропонований Проєкт буде підтримувати впровадження реформ Уряду щодо фінансування та управління в секторі вищої освіти, зокрема нормативно-правові зміни, пов'язані із запровадженням формульного фінансування, заснованого на результатах діяльності, для державних ЗВО, що включає компонент сталого фінансування і компонент фінансування на основі результатів діяльності.

- РВС 2: *Фінансова автономія ЗВО*. Запропонований Проєкт підтримуватиме бачення Уряду щодо фінансової автономії ЗВО шляхом фінансування діяльності, яка створюватиме засади для такої автономії. В рамках цього РВС будуть підтримані два РВС:
 - РВС 2.1: Фінансова автономія ЗВО: законодавство. Це включатиме необхідні правки до Закону «Про вищу освіту» та/або пов'язаних законів з метою вирішення питань щодо бюджетних установ та інших аспектів фінансової автономії ЗВО.
 - РВС 2.2: Фінансова автономія: прийняття підзаконних актів. Це включатиме розробку і прийняття підзаконних актів щодо фінансової автономії ЗВО відповідно до діючого законодавства.
- РВС 3: *Підписані договори із ректорами, засновані на результатах діяльності, що містять цільові показники діяльності (масштабований)*. В рамках фінансової автономії вищої освіти, має бути запроваджена система взаємовідносин, заснована на результатах, між МОН та ЗВО. Така система може втілюватися у формі угод (договорів), на основі результатів діяльності, цільові показники за якими будуть узгоджуватися спільно МОН та ректором ЗВО в результаті переговорів.

Компонент 2: Об'єднання та партнерства для покращення ефективності та якості

Метою цього компоненту є надання підтримки Уряду у покращенні фінансової ефективності системи вищої освіти та надання підтримки окремим ЗВО в управлінні та впровадженні інституційних та управлінських змін, пов'язаних із поточними реформами, та покращенні умов для якісного навчання і викладання в межах процесу об'єднання закладів. Цей компонент складається з двох підкомпонентів:

Підкомпонент 2.1: Стратегічні інвестиції для забезпечення успішного об'єднання університетів

В рамках цього підкомпоненту Проєкт фінансуватиме розробку і впровадження планів та пов'язаних пакетів інвестицій, які включатимуть товари та дрібномасштабні будівельні роботи. Вони будуть детально описані в Операційному посібнику проєкту (ОПП) та обиратимуться МОН з метою підтримки успішного впровадження реформи управління та фінансової автономії, а також якості вищої освіти¹. Зокрема, пакети підтримки об'єднання

¹ Заклади вищої освіти, що беруть участь в реалізації спільного з Європейським інвестиційним банком (ЄІБ) та Північною екологічною фінансовою корпорацією проєкту «Вища освіта України», не братимуть участь в процесах об'єднання.

включатимуть наступне: лабораторії для викладання, досліджень та/або навчання, обладнання для лабораторій, умови для забезпечення навчання та інші елементи освітнього простору, сучасну цифрову інфраструктуру та ІТ для підтримки дистанційного навчання, дрібномасштабні ремонтні роботи/реконструкцію. Нове будівництво не підтримуватиметься.

Підкомпонент 2.2 – Стратегічні результати для консолідації вищої освіти

Для створення стимулів для змін у політиці та впровадження основних заходів, в рамках цього підкомпоненту буде фінансуватися основний результат, пов'язаний із вибіркою, що стосується об'єднання закладів та оптимізації мережі закладів вищої освіти в Україні. Цей компонент керуватиметься підходом, заснованим на результатах проєкту, та в його межах буде здійснюватися співфінансування результату за зазначеними нижче РВС:

- *РВС 4: Кількість об'єднань державних ЗВО, що знаходяться у сфері управління підпорядкованих МОН (масштабоване).* В цьому РВС визнаються значні виклики, пов'язані із створенням стимулів для інституційного об'єднання та консолідації певної кількості державних ЗВО, незважаючи на поширене визнання того, що теперішнє співвідношення кількості українських ЗВО відносно та скорочуваної чисельності населення студентського віку є неефективним. Цей РВС є масштабним, вимірюватиметься кількістю об'єднань державних ЗВО, які знаходяться у сфері управління МОН.

Компонент 3 – Розбудова спроможності та розширення освітнього простору

Метою цього компоненту є розбудова спроможності академічних менеджерів та покращення освітнього середовища і дослідницького потенціалу ЗВО, зокрема щодо підтримки ЗВО у збереженні безперервності навчання та операційної стійкості за допомогою віддаленого та дистанційного навчання. В короткостроковій перспективі, це створить підтримку для ЗВО у запровадженні нових методів роботи, зумовлених COVID-19. В середньостроковій перспективі, в це матиме наслідком покращення загальної відповідності, якості та зовнішньої економічної ефективності ЗВО та їхніх випускників на підтримку інновацій та економічного розвитку.

Для цілей розбудови потенціалу академічних менеджерів закладів вищої освіти за цим компонентом також надаватиметься підтримка спеціалізованому навчанню управлінського персоналу в ключових сферах його діяльності, зокрема, щодо планів управління змінами, академічних інновацій, зв'язку з ринком праці, стратегічного планування та управління змінами, підприємництва та залучення бізнесу, управління персоналом, фінансового менеджменту та оподаткування. Цей компонент також включає створення оперативної команди підтримки при МОН, до роботи в якій залучатимуться невелика кількість тематичних консультантів для сприяння процесу впровадження фінансової, академічної та інших типів автономії на інституційному рівні. Це також покращить стійкість довгострокового

впровадження проєкту.

Крім того, за цим компонентом проєкт фінансуватиме попередньо визначені категорії товарів та послуг, зокрема: сучасну цифрову інфраструктуру для дистанційного навчання, цифрові прилади, мультимедійне обладнання та програмне забезпечення, електронні системи управління навчанням, та подібні види ІТ інвестицій для покращення якості дистанційних форм навчання. Інвестиції також включатимуть сучасні базові навчальні лабораторії та лабораторії для передових наукових досліджень, обладнання, маломасштабні ремонтні роботи та реконструкцію.

Компонент 4: Управління Проєктом, моніторинг та оцінка

Метою цього компонента є надання підтримки у ефективному управлінні та впровадженні запропонованого проєкту. Проєкт на додаток, в рамках цього компоненту буде фінансуватися поточне управління проєктом та моніторинг запропонованого проєкту через створення та підтримку діяльності Групи впровадження проєкту (ГВП), або подібного органу, відповідно до Операційного посібника проєкту (ОПП), в Міністерстві освіти і науки (МОН). Надаватиметься фінансування на зарплати штату ГВП/консультантів, включно із фідучіарними зобов'язаннями, спеціалістів з питань управління екологічними і соціальними ризиками та додаткових консультантів, освітню діяльність, цільову технічну допомогу та операційні витрати, у тому числі щодо інформаційно-просвітницької діяльності, пов'язаної із проєктом та Механізмом розгляду та врегулювання скарг (MPBC) проєкту.

1.4.1 Контекст країни і галузі / Концепція проєкту

Україна має справу з економічними, демографічними та політичними викликами з початку незалежності 1991 року, що формують простір для формування політики в сфері реформи освіти. Неспроможність впровадити структурні економічні та інституційні реформи, стримувати корупцію та зменшити залежність від зовнішніх енергетичних ресурсів зробили країну вразливою для зовнішніх потрясінь та перешкодили економічному зростанню.

Населення країни, що становить 45,4 мільйона осіб (2014 рік), в останні десятиліття значно скоротилося, і в зв'язку з падінням показників народжуваності прогнозується подальше зниження цього показника до 35,1 мільйона осіб у 2050 році (ООН, 2015 рік). Також за останні роки значно зросла еміграція - близько 3 мільйонів українців постійно перебувають за кордоном, а 7-9 мільйонів людей виїжджають на сезонні роботи.

Більш ніж через два десятиліття після здобуття незалежності Україна розпочала широкомасштабні реформи, стимулом яких став Євромайдан в 2014 році. Реформаторські ініціативи наразі охоплюють широкий спектр напрямків політики, включаючи боротьбу з корупцією, державні закупівлі, децентралізацію, правоохоронну діяльність, дерегуляцію і

розвиток приватного сектора, охорону здоров'я, оподаткування, державне управління, фінансовий сектор, освіту, енергетичний сектор, державні підприємства, сільське господарство, систему правосуддя та національну безпеку. Реформи у сфері боротьби з корупцією та освіти були зосереджені на прийнятті нового законодавства, і здійснення цих та інших реформ просувалося повільно.

Освіта є важливою частиною державного сектору в Україні, незалежно від того, чи вимірюється вона витратами, зайнятістю в державному секторі або кількістю громадян, що отримують послуги. Державні витрати на освіту становили 5,9% ВВП України в 2014 році, а державні та приватні витрати на освіту разом склали 6,9% ВВП або 9 211 мільйонів доларів США (SSSU, 2014). Мільйони українців залучені до сектору освіти в якості студентів, вчителів або батьків. Програми і школи, до яких залучаються здобувачі освіти, а також ЗВО, які вони відвідують, мають важливий вплив на життя українців, відкриваючи можливості для соціального залучення та виходу на ринок праці.²

Пандемія COVID-19 спричинила різкий спад ділової активності та значною мірою вплинула на викладання та навчання в університетах України, з великою кількістю закладів освіти, які змушені переходити на ефективне дистанційне навчання. Після закриття всіх шкіл та університетів в березні 2020 року, перехід до онлайн форм навчання і викладання виявив значні проблеми. ЗВО використовують різноманітні платформи електронного навчання, платформи проведення відеоконференцій, та соціальні медіа для забезпечення безперервності навчання, але ЗВО переважно самостійно визначали методи організації навчального процесу. Доступ до технічної і цифрової інфраструктури, компетентностей та педагогіки дистанційного навчання залишається основною перешкодою.

У цьому контексті уряд України визнає розвиток людського капіталу як один з ключових пріоритетів. З часу революції на Євромайдані в 2014 році, Уряд України проводить масштабну і комплексну реформу системи освіти задля сприяння розвитку людського капіталу як стратегічному пріоритету уряду. В 2020 році Президент Зеленський підписав Указ № 210/2020 («Про вдосконалення вищої освіти в Україні»), який піднімає рівень стратегічного планування у вищій освіті та підтримує державні програми в системі вищої освіти та науково-дослідницької діяльності в Україні.

Системи освіти України переживає амбітні і складні реформи в декількох напрямках, які можуть розкрити і максимізувати людський потенціал українського суспільства і забезпечити йому більш високий рівень економічного зростання і добробут. В останні роки були прийняті важливі нові закони, які заклали основи модернізації декількох рівнів освіти. - Закон України "Про вищу освіту" (2014), Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність" (2015) та Закон України "Про освіту" (2017).

1.5 Організаційні механізми та механізми впровадження проєкту

² Огляди ОЕСР на тему доброчесності в освіті: Україна 2017

1.5.1 Механізми впровадження проєкту

Міністерство освіти і науки (МОН) створить Групу з управління проєктом (ГУП) і буде підтримувати її достатній кадровий потенціал. Крім того, МОН на постійній основі продовжуватиме розвиток потенціалу працівників ЗВО, залучених до проєкту, та інших установ за рішенням МОН.

Оскільки ГУП буде забезпечувати операційну та управлінську підтримку запропонованого Проєкту протягом усього терміну його впровадження, їй необхідно забезпечити, щоб посада спеціаліста/консультанта з екологічних і соціальних питань була належним чином відображена в бюджеті проєкту. Бюджет також має включати витрати на підтримку цільової технічної допомоги ГВП щодо конкретних процедур Банку, пов'язаних із закупівлями, фінансовим менеджментом та управлінням екологічними та соціальними ризиками, на додаток до Механізму розгляду та врегулювання скарг проєкту. ГУП здійснюватиме моніторинг та координацію впровадження Проєкту. МОН/ГВП відповідає за перегляд і затвердження РДЕСМ та контроль за його впровадженням, а також надання консультацій підряднику з екологічних та соціальних питань.

До складу ГВП буде входити спеціаліст з екологічних і соціальних питань, який буде контролювати дотримання положень ЕСС і готувати звіти для спеціаліста з питань захисних заходів СБ. Завдання Спеціаліста з екологічних і соціальних питань можуть включати наступні:

- аналіз проєктної діяльності ЗВО, виявлення потенційних ризиків і впливів на природне і соціальне середовище, необхідних механізмів / документів відповідно до екологічних і соціальних положень, а також допомога проєктам ЗВО в розробці РДЕСМ;
- надання допомоги в забезпеченні дотримання цілей ЕСС і вирішенні проблемних питань, пов'язаних з виконанням ЗВО проєктної діяльності;
- надання підтримки проєктам ЗВО у зборі вихідних даних;
- забезпечення, до початку робіт, наявності всіх необхідних дозволів на виконання таких робіт відповідно до проєктної документації;
- забезпечення наявності необхідної документації (контрольний перелік для перевірки (Додаток Г) / ПЕСМ (Додаток Д) / Реєстр аварій (нешасних випадків) (із Додатку Б) та ESIRT (Додаток Е)) для кожного проєкту ЗВО (виду проєктної діяльності);
- проведення перевірки ПЕСМ на відповідність вимогам ЕСС та законодавства України з охорони природного та соціального середовища та виявлення аспектів, не охоплених заходами / діями щодо пом'якшення наслідків впливу;
- забезпечення належного врахування у бюджетах будівельних робіт (планах закупівель) в рамках проєктної діяльності ЗВО всіх необхідних заходів з моніторингу та пом'якшення наслідків;
- контроль належної організації громадських обговорень щодо кожного проєкту ЗВО (у разі необхідності) та доступності результатів таких обговорень для громадськості;

- надання підрядникам повного переліку обов'язкових вимог щодо пом'якшення впливу на природне і соціальне середовище, які повинні бути виконані до початку робіт за відповідними проєктами ЗВО;
- моніторинг реалізації заходів щодо пом'якшення наслідків, виявлених в рамках ПЕСМ для кожного проєкту ЗВО, та інформування керівника ГВП / СВ / Міністерства освіти і науки про будь-які виявлені невідповідності;
- забезпечення виконання плану моніторингу в рамках кожного проєкту ЗВО, включаючи визначення базових показників та ефективності заходів з пом'якшення наслідків;
- забезпечення створення та функціонування механізму розгляду та врегулювання скарг (MPBC) на рівні проєкту і подання щоквартальних звітів про розгляд скарг, отриманих у зв'язку з реалізацією Проєкту;
- забезпечення відповідного оновлення РДЕСМ та ПЕСМ в рамках проєктної діяльності ЗВО для відображення потреб Проєкту та змін в політиці Світового банку з екологічних і соціальних питань (якщо застосовно);
- у разі аварії (нещасного випадку), забезпечення своєчасного інформування Банку, розслідування (із застосуванням підходу RCA), розробка Плану коригувальних дій щодо Стандартів (SCAP), моніторинг SCAP та звітність Банку щодо його впровадження (відповідно до ESIRT в додатку E).
- виконання інших завдань в рамках Проєкту за необхідності.

Спеціаліст з екологічних та соціальних питань звітуватиме керівнику ГВП. Дозвіл на відвідування об'єктів проєктів ЗВО буде надаватися керівником ГВП.

На ГВП покладено нагляд за організацією та проведенням громадських обговорень окремих проєктів окремих закладів вищої освіти. ГВП тісно співпрацюватиме із ЗВО над забезпеченням доступу до інформації про проєктну діяльність ЗВО для широкої громадськості та заінтересованих сторін відповідно до національного законодавства та ЕСП Банку. Координація між ГВП та ЗВО буде потрібна для розробки та оприлюднення ПЕСМ для проєктної діяльності окремих ЗВО.

Згідно з аналізом потенційних впливів проєктної діяльності ЗВО на довкілля і здоров'я населення (що більш детально обговорюється в Главі 5), МОН/ГВП має організувати навчальні семінари за такими напрямками:

- для будівельних підрядників, стосовно процедур, які вимагаються для пом'якшення негативного впливу на довкілля при проведенні будівельних робіт та робіт із демонтажу;
- для ЗВО, які впроваджують проєктну діяльність, стосовно дотримання екологічних вимог та забезпечення безпеки в період проведення будівельних робіт і з питань подальшої експлуатації будівель і споруд згідно з розробленим ПЕСМ.

Представники Світового банку будуть відвідувати ЗВО для моніторингу впровадження проєктної діяльності.

2 ВИХІДНІ ДАНІ

Конкретне місце впровадження проектної діяльності ЗВО поки не відомо. Швидше за все, ЗВО, що впроваджують проектну діяльність, де будуть вестись будівельні роботи, розташовані в містах. Тому вихідні дані наводяться для всієї України і не є конкретними. Після визначення проектної діяльності ЗВО і їхнього місця розташування, передбачається, що ГВП надасть їм підтримку в розробці ПЕСМ з конкретними вихідними даними ЗВО, який включатиме наступне :

- Місце розташування ЗВО (географічне розташування із зазначенням назв міст / сіл, громад і т. д.);
- Опис фізичного середовища (клімат), топографії (геологія, ґрунти і гідрологія);
- Біологічне середовище (екосистеми);
- Соціально-економічні передумови.

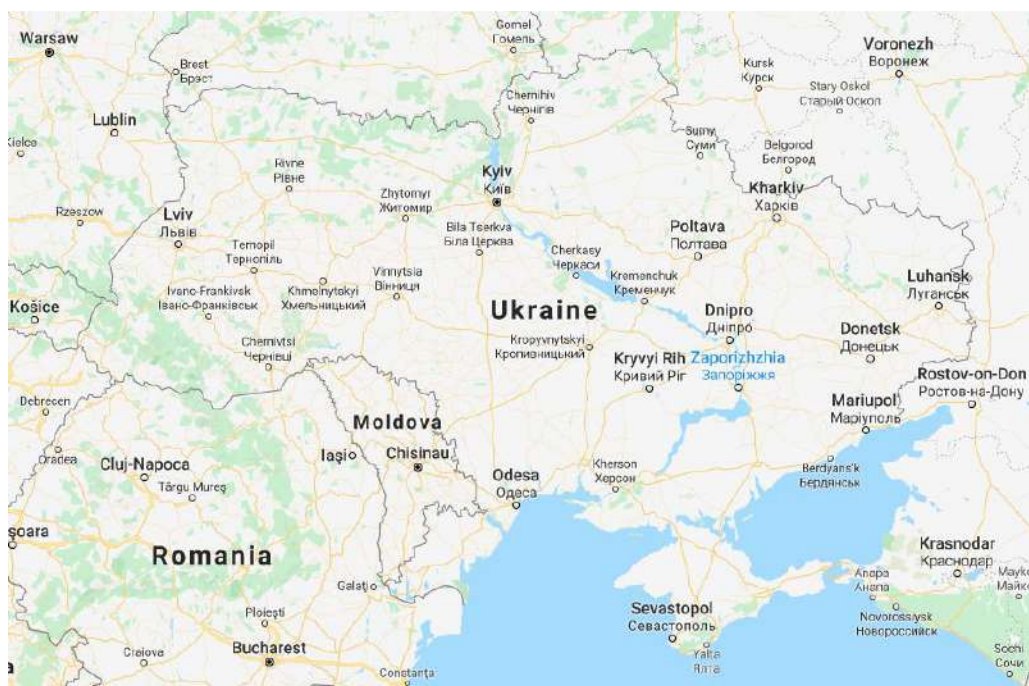
2.1 Розташування і розмір

Україна розташована в Східній Європі і має загальну площу 603 550 кв. км. На південному заході межує з Румунією та Республікою Молдова, на заході - з Угорщиною, Словаччиною і Польщею, на північному заході - з Білоруссю, на північному сході і сході - з Російською Федерацією, а на півдні - з Чорним морем, де розташований півострів Крим. Адміністративно Україна ділиться на 24 області, 1 Автономну Республіку (Крим) і 2 муніципалітети зі статусом області (Київ і Севастополь).

Переважає низовина переривається кількома районами помірної височини, такими як Волино-Подільське плато (також так зване Подільське плато) на заході, Дніпровський кряж в центрі, і Донецький кряж на південному-сході. Карпатські гори (з їх найвищою вершиною Говерлою, на висоті 2062 м над рівнем моря) і їх передгір'я на південному-заході разом з Кримськими горами (1545 м над рівнем моря) уздовж південного узбережжя Кримського півострова складають єдині гірські ділянки України.

Площа сільськогосподарських земель, що представляють собою сукупність орних земель, посівів багаторічних культур і постійних лук і пасовищ, оцінюється в 41 млн. га, що становить 68 відсотків від загальної площі країни. У 2014 році загальна фізична площа культивованих земель оцінювалася в 33,4 млн. га, з яких 97% (32,5 млн. га) становили тимчасові культури і 3% (0,9 млн. га) - багаторічні культури.³

³ http://www.fao.org/nr/water/aquastat/countries_regions/UKR/index.stm

2.2 Фізичне середовище і клімат

Клімат України помірно континентальний. Єдиним винятком є південне узбережжя Криму, де клімат субтропічний середземноморського типу. Теплі малосніжні зими і дощове літо характерні для м'якого клімату Закарпаття. Середні зимові температури в Україні варіюються від -8 до 12°C . Температура в південних районах наближається до 0°C . Середня літня температура коливається від 18 до 25°C . Для України характерна ясна сонячна погода (до 230 сонячних днів на рік). Оподи випадають нерівномірно по всій Україні. Найбільша кількість опадів зафіксована в Кримських горах і українських Карпатах.

В Україні існує чотири агро-кліматичні зони:

- Волога зона охоплює 35 відсотків території країни на північному заході. Тут помірно тепло влітку і холодно взимку. Середньорічна кількість опадів становить 600 мм, сконцентрована між травнем і жовтнем, але може досягати 1600 мм в найвищій частині Карпатських гір, причому до 300 мм випадає у вигляді снігу. У цих районах сніговий покрив зазвичай лежить протягом 70-90 днів, з початку або середини грудня до кінця лютого, але може зберігатися до квітня і навіть середини травня. Середня температура коливається від -4°C в січні до 17°C в липні.
- Тепла зона охоплює 25 відсотків території країни і включає лісостеп на сході і в центрі країни. Середньорічна кількість опадів становить 500 мм, сконцентрована в період з лютого по квітень. Середня температура коливається від -6°C в січні до 21°C в липні.
- Напів-посушна зона охоплює 25 відсотків території країни і включає в себе так звані північні степи (центральна частина країни) і далекий схід країни (Донецька височина). Середньорічна кількість опадів становить 450 мм, сконцентрована в

період з лютого по жовтень. Середня температура коливається від -6°C в січні до 21°C в липні.

- Посушлива зона на півдні охоплює 15 відсотків території країни, включаючи Кримський півострів. Вона характеризується м'якими зимами з середньою річною кількістю опадів близько 360 мм, зосереджених між груднем і травнем. Середня температура коливається від -0°C в січні до 23°C в липні.

Середньорічна кількість опадів по країні оцінюється в 565 мм. Ця цифра включає опади у вигляді снігу, які є важливим джерелом води, особливо на Заході.

2.3 Топографія і гідрологія

Територія України переважно рівнинна (93%). Решта території (7%) має гірський ландшафт.

Через Україну протікає понад 73000 річок. Українські річки в основному відносяться до басейнів Чорного та Азовського морів. У басейн Балтійського моря впадають тільки Західний Буг та інші праві притоки річки Вісли. Основними річками є Дніпро (третя по довжині в Європі), Дністер, Південний Буг, Сіверський Донець, Прут. Гирло Дунаю розташоване в Україні. Тут налічується більше 3000 природних озер (в основному в Поліссі, Причорноморській низовині і Кримському степу) і близько 22 000 штучних водойм.

Хоча більша частина первинного рослинного покриву України була очищена для культивування, все ще можна вирізнити три основні зони природної рослинності. З півночі на південь - це Полісся (лісиста місцевість і болото), лісостеп і степ. Ліси займають близько 14% території України. Рекреаційні ландшафти займають площу 9,4 млн. га. В Україні росте близько 30 000 видів рослин. Більше 400 з них занесені до Червоної книги. Майже 19 млн. га (майже третина території України) має природну рослинність. Приблизно половина всіх звичайних і майже 30% всіх рідкісних і зникаючих видів зосереджені в Кримських і Карпатських горах. Тваринний світ України різноманітний: близько 350 видів птахів, більше 100 видів ссавців і більше 200 видів риб. Для захисту дикої природи була створена мережа з 11 природних національних парків, 4 біосферних заповідних зон, 16 природних заповідників і більше 100 заказників дикої природи.

2.4 Соціально-економічні передумови.

У 2015 році загальна чисельність населення становила близько 45 мільйонів осіб, з яких близько 31 відсоток осіб проживали в сільській місцевості. Середня щільність населення в країні становить 74 жителя / км^2 , варіюючись від 164 жителів/ км^2 у Донецькій області до 33 жителів/ км^2 в Чернігівській області. Середньорічні темпи приросту населення в 2005-2015 роках оцінювалися на рівні мінус 0,4 відсотка.

У 2017 році за індексом людського розвитку (ІЛР) Україна посіла 88 місце, а за індексом гендерної нерівності (ІГН) - 61 місце серед 189 країн. Очікувана тривалість життя серед жінок становить 76.9 років та серед чоловіків - 67.1 років. Без будь-яких істотних відмінностей між хлопчиками і дівчатками, близько 100 відсотків дітей в 2017 році були зараховані до початкової школи, але тільки 97 відсотків - до ланки середньої освіти (СБ, 2015). Рівень грамотності дорослого населення в 2017 році склав 100 відсотка (ПРООН, 2018 рік).

Нерівність в системі освіти України починається на ранньому етапі і обмежує потенціал учнів і системи. Протягом тривалого періоду часу доступ до дошкільної освіти був нерівним, особливо в сільських районах і в бідних сім'ях. Ця нерівність зберігається з плином часу, не дозволяючи багатьом учням набувати базові навички, необхідні для досягнення успіху у вищій освіті або на ринку праці. Дані зовнішнього оцінювання результатів навчання (національного та міжнародного) свідчать про те, що нерівність зумовлено: а) кластеризацією бідних учнів у бідних школах; б) неналежними умовами навчання в малих і сільських школах; і с) практикою вибіркості, яка мала місце до 2018 року, створюючи міжшкільну нерівність, як-от різницю в успішності між "елітними" (до яких відбувається відбір) школами (гімназіями, ліцеями, спеціалізованими школами) і звичайними школами, в яких відсутній відбір учнів. Сільські школи мають істотно менший доступ до навчальних матеріалів та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і, швидше за все, відчувають брак вчителів-предметників. Така нерівність можливостей означає, що багато учнів недостатньо підготовлені до вступу у заклади вищої освіти, навіть за умови того, що це є головною метою і найбільш поширеним подальшим шляхом для більшості молодих українців.

Незважаючи на відсутність значного гендерного розриву в доступі до освіти для чоловіків і жінок, огляд системи освіти України (2019 рік), проведений Банком, показує, що хлопці, за статистикою, демонструють значно гірші результати, ніж дівчата за всіма напрямками, як на іспиті з української мови та літератури, так і на іспиті з математики в 11 класі, хоча такий розрив значно більший на іспиті з мови. Фактично, для мови стать є головним визначальним фактором успішності.

Крім викладеного вище, конфлікт на сході країни також мав значний вплив на сектор освіти, що призвело до внутрішнього переміщення учнів, викладачів та установ. Від 200 до 300 шкіл у Донецькій та Луганській областях були пошкоджені. Крім того, українському уряду довелося евакуювати і перевезти 17 державних університетів, 2 приватних університети і 11 науково-дослідних інститутів з тимчасово окупованих територій Донецької і Луганської областей. За оцінками, близько 40 000 студентів закладів вищої освіти і 3 000 науково-педагогічних працівників покинули окуповані території. Оскільки більша частина їх майна залишилася на тимчасово окупованих територіях, переміщені установи несуть серйозні інфраструктурні, фінансові та організаційні втрати.

Незважаючи на те, що система освіти в східній частині України постраждала через конфлікт, та були закриті деякі навчальні заклади, студенти на територіях, підконтрольних уряду, отримали можливість вступити до закладів освіти і здобуття формальної освіти без особливих перешкод протягом останніх декількох років. Майже 100 ЗВО та шкіл на сході України закрилися, але 17 університетів і 11 науково-дослідних інститутів успішно переїхали із зони конфлікту і працюють в інших регіонах.

Урядова програма реформи освіти передбачає виділення коштів на розвиток освітніх і наукових ресурсів для всіх тих, хто несправедливо постраждав, і Проєкт спрямований на підтримку цих ініціатив. Проєкт передбачає підтримку якісної вищої освіти, зокрема таких об'єктів, як лабораторії.

3 ОПИС АДМІНІСТРАТИВНОГО, ПОЛІТИЧНОГО ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМІВ

3.1 Правові, нормативні та політичні рамки

3.1.1 Конституційні норми (якщо такі є)

Стаття 53 Конституції України, прийнятої на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року, визначає, що кожна людина має право на освіту.

3.1.2 Застосовні закони і нормативно-правові акти

Нижче представлений огляд нормативно-правової бази України в сфері охорони навколишнього середовища, охорони праці та техніки безпеки, освіти.

- Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища"⁴, № 1264-XII, прийнятий 25 червня 1991 року;
- Закон України "Про охорону праці"⁵ № 2694-XII, прийнятий 14 жовтня 1992 року;
- Закон України "Про забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення"⁶, № 4004-XII, прийнятий 4 лютого 1994 року;
- Закон України "Про поводження з відходами"⁷ № 187/98-ВР, прийнятий 5 березня 1998 року;
- Закон України "Про регулювання містобудівної діяльності"⁸ № 3038-VI, прийнятий 17 лютого 2011 року;
- Закон України "Про доступ до публічної інформації", № 2939-VI, прийнятий 13 січня 2011 року;
- Закон України "Про вищу освіту" № 1556-VII, прийнятий 1 липня 2014 року;
- Закон України "Про оцінку впливу на довкілля"⁹, № 2059-VIII, прийнятий 23 травня 2017 року;
- Закон України "Про освіту" № 2145-VIII, прийнятий 5 вересня 2017 року; і
- Закон України "Про стратегічну оцінку впливу на навколишнє середовище", № 2059-VIII, прийнятий 20 березня 2018 року;

Деякі закони України описані нижче.

⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>

⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>

⁶ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>

⁷ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80>

⁸ <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>

⁹ <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>

Закон "Про оцінку впливу на довкілля" (далі-Закон про ОВД) набув чинності 18 грудня 2017 року. Закон визначає правову та організаційну політику проведення оцінки впливу на довкілля (ОВД) з метою уникнення і запобігання екологічної шкоди, забезпечення екологічної безпеки, охорони навколишнього середовища, раціонального використання і відновлення природних ресурсів у процесі прийняття рішень щодо господарської діяльності, здатної спричинити істотний вплив на навколишнє середовище, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

В рамках процесу ОВД природоохоронним органам (Міністерству енергетики та захисту довкілля (МЕЗД) або регіональним підрозділам МЕЗД) необхідно надати оцінку впливу на навколишнє середовище, і звіт, підготовлений в результаті цього, має бути представлений на громадське обговорення. Виходячи з цього, природоохоронні органи дають свій висновок щодо оцінки. Звіт про оцінку впливу на навколишнє середовище, звіт для громадського обговорення і висновок природоохоронних органів є підставою для видачі місцевими органам влади відповідного дозволу.

Цей закон запроваджує нову європейську модель процедури оцінки впливу на навколишнє середовище (ОВД) замість скасованої екологічної експертизи з метою приведення у відповідність з європейськими стандартами, а саме з контролем ступеня забруднення навколишнього середовища, нормативним доступом до екологічної інформації та участю громадян, які мають право на безпечне навколишнє середовище, у прийнятті рішень.

Закон України "Про регулювання містобудівної діяльності" встановлює правові та організаційні основи містобудівної діяльності і спрямований на забезпечення сталого розвитку територій з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

Цей закон є ключовим законом, який регулює всі види будівельних робіт, визначає, яка документація має бути підготовлена для різних типів будівельних проєктів за різними класами наслідків (відповідальності) і як проводиться експертиза такої документації.

Охорона праці та техніка безпеки

Закон України "Про охорону праці" визначає основні положення щодо реалізації конституційного права громадян, які працюють, на забезпечення охорони праці в процесі їх трудової діяльності, а також на належні, безпечні і здорові умови праці. На додаток до багатьох інших положень Закону, працівники повинні пройти навчання з питань охорони праці та техніки безпеки, а також засобів індивідуального захисту. У разі промислових аварій закон передбачає, що роботодавець зобов'язаний організувати розслідування та вести облік у порядку, встановленому Постановою КМУ (№1232 від 30.11.2011).

Кодекс цивільного захисту України визначає організаційно-правові основи захисту громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на території України, захисту об'єктів виробничого і соціального призначення, довкілля від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Крім того, при ремонті приміщень закладів вищої освіти повинні враховуватися різні будівельні норми і правила, санітарні норми і стандарти. Нижче перераховані деякі відповідні державні будівельні норми України, санітарні правила і галузеві норми:

ДБН А. 3. 2-2-2009 "Охорона праці та промислова безпека в будівництві. Істотні положення";

ДБН В. 2. 6-33: 2008 Конструкції будинків і споруд. Конструкція зовнішніх стін з фасадною теплоізоляцією. Вимоги до проектування, улаштування та експлуатації

ДБН В. 2. 6-31: 2006 Конструкції будинків і споруд. Теплова ізоляція будівель.

ДБН В. 2. 2-3: 2018 Будинки і споруди. Заклади освіти.

ДБН А. 2. 2-3:2013 Склад та зміст проєктної документації на будівництво.

ДБН Б. 1. 2-7-2008 Основні вимоги до будівель і споруд. Пожежна безпека;

ДБН Б. 1. 2-7-2008 Основні вимоги до будівель і споруд. Безпека експлуатації;

ДБН В.1.2-10-2008 Основні вимоги до будівель і споруд. Захист від шуму;

ДБН Б. 1. 1-31: 2013 Захист територій, будинків і споруд від шуму;

ДСТУ - Н Б В.1.1-27: 2010 Будівельна кліматологія

ДСТУ-Н Б В.1.1-33: 2013 Настанова з розрахунку та проектування звукоізоляції огорожувальних конструкцій житлових і громадських будинків;

ДСН 3.3.6.039-99 Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації;

ДСанПіН 2.2.4-171-10 Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною.

3.2 Відповідні галузеві політики і реформи

Закон "Про вищу освіту" № 1556-VII від 1 липня 2014 року підтримав важливі реформи, спрямовані на приведення української вищої освіти у відповідність із зобов'язаннями Болонського процесу. Він підтримав впровадження трирівневої системи вищої освіти - молодший бакалавр (короткий цикл), бакалавр – магістр – доктор філософії і 4 або науковий рівень - доктор наук. Закон надає стимули для академічної, організаційної та фінансової автономії українських університетів (дозволяючи розміщувати кошти міжнародних грантів на наукові дослідження та освіту на рахунках приватних банків, а не лише на рахунках державного казначейства). У вересні 2017 року український парламент прийняв поправки, які дозволяють збільшили участь студентів в управлінні університетами, співвіднести фінансову допомогу із зростанням вартості життя, підвищити фінансову прозорість ЗВО, ввести обмеження на термін повноважень ректорів і деканів університетів, а також сприяти запровадженню подальшої академічної автономії. Закон також запроваджує реструктуризацію фінансування державних університетів, що стимулює університети конкурувати за кращих студентів.

3.3 Відповідні установи

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 630 від 16 жовтня 2014 року, Міністерство освіти і науки України (МОН) є центральним органом влади відповідальним за формування і реалізацію державної політики в сферах освіти і науки, що здійснює нагляд за діяльністю закладів освіти та організацій, які надають послуги в сфері освіти. Ця ж Постанова визначає основні функції МОН, які включають зокрема: визначення перспектив і пріоритетів розвитку вищої освіти, розробка стратегії та програм розвитку вищої освіти, проведення аналітичної та прогностичної діяльності в секторі вищої освіти, визначення тенденцій її розвитку, забезпечення умов для здобуття освіти на всіх її рівнях, включаючи вищу освіту та освіту протягом життя.

4. проєктне ВІДПОВІДНІ ЕКОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ СТАНДАРТИ СВІТОВОГО БАНКУ

Екологічні і соціальні принципи Світового банку (ЕСП) включають Концепцію сталого розвитку, яка відображає зобов'язання Банку щодо досягнення екологічної і соціальної сталості і передбачає впровадження десяти екологічних і соціальних стандартів Світового банку (ЕСС): ЕСС1-ЕСС10.

ЕСС призначені для надання допомоги МОН та ГПВ в управлінні ризиками і наслідками проєкту, а також в поліпшенні їх екологічних і соціальних показників на основі підходу, заснованого на ризиках і результатах. Бажані результати для проєкту описуються в цілях кожного ЕСС, і супроводжуються конкретними вимогами, щоб допомогти Позичальникам у досягненні цих цілей за допомогою засобів, які відповідають характеру та масштабу проєкту і є співрозмірними із рівнем екологічних і соціальних ризиків і наслідків.

МОН не може бути організацією, що безпосередньо впроваджує зміни в проєктній діяльності ЗВО. Тим не менш, МОН несе відповідальність за забезпечення того, щоб проєктна діяльність була підготовлена і впроваджувалася таким чином, щоб вона відповідала всім застосовним вимогам ЕСС в порядку і строкам, узгодженим з Банком. МОН забезпечить, щоб будь-яка організація, залучена до впровадження проєктної діяльності ЗВО, приймала всі обов'язки і зобов'язання Проєкту відповідно до вимог ЕСС і конкретних умов правової угоди, включаючи ПЕСЗ. Це також стосується Супутніх об'єктів¹⁰ в межах контролю та впливу, які МОН та ЗВО мають на такі Супутні об'єкти. Підрядники, найняті МОН або ЗВО або ті, що діють від їхнього імені, будуть безпосередньо контролюватися МОН/ГПВ.

МОН повинно систематично управляти екологічними наслідками і соціальними ризиками проєкту протягом усього життєвого циклу проєкту, співрозмірно із характером і масштабом проєкту, а також потенційними ризиками і наслідками.

¹⁰ Супутні об'єкти - це об'єкти або види діяльності, які не фінансуються в рамках Проєкту і, на думку Банку, є: а) безпосередньо і значною мірою пов'язані з Проєктом, і b) впроваджуються або заплановані до впровадження одночасно з Проєктом; і c) необхідні для того, щоб Проєкт був життєздатним і вони би не будувалися, не розширювалися або не здійснювалися за відсутності Проєкту. Сторінка 5, ЕСП, Світовий Банк 2017

Діяльність проєкту «Удосконалення системи вищої освіти, спрямованої на результат», яка фінансуватиметься Світовим банком, повинна відповідати вимогам ЕСС в рамках Екологічних і соціальних принципів Світового банку. Доречність кожного зі стандартів буде перевірятися стосовно проєкту і проєктної діяльності ЗВО в процесі визначення масштабів проєкту і подальшого аналізу екологічних і соціальних наслідків. Початковий аналіз діяльності проєкту показує, що необхідно виконати наступні ЕЕС:

- ЕЕС1 "Оцінка та управління екологічними і соціальними ризиками і наслідками";
- ЕСС2 "Зайнятість та умови праці";
- ЕСС 3 "Ефективне використання ресурсів та запобігання забрудненню і управління ним";
- ЕСС4 "Здоров'я та безпека населення";
- ЕСС5 "Придбання землі, обмеження щодо використання земель та примусового переселення";
- ЕСС 8 "Культурна спадщина";
- ЕСС 10 "Залучення заінтересованих сторін і розкриття інформації".

Визначено, що ЕСС 6 Збереження біорізноманіття і стале управління живими природними ресурсами в даний час не є актуальним, враховуючи контекст і терміни реалізації проєкту. Потенційні ризики, пов'язані із запланованою діяльністю (реконструкцією ЗВО), були перевірені і визнані такими, що не мають впливу на біорізноманіття живих природних ресурсів. Субпроєкти будуть розміщені в модифікованих ландшафтах і модифікованому середовищі, тобто на базі вже існуючих освітніх об'єктів ЗВО.

Крім того, ЕСС 7 Корінні народи / традиційні місцеві громади африканських країн на південь від Сахари, які історично недостатньо забезпечені послугами, не мають відношення до проєкту. В Україні не виявлено жодного корінного народу.

ЕСС 9 Фінансові посередники не є застосовним до проєкту.

Решта стандартів, актуальних на даному етапі проєкту, описуються в наступному розділі.

4.1 ЕСС 1 – Оцінка і управління екологічними і соціальними ризиками і наслідками

ЕСС1 визначає обов'язки Організацій, що реалізують проєкт, щодо оцінки, управління і моніторингу екологічних і соціальних ризиків і наслідків, пов'язаних з кожним етапом проєкту, що підтримується Банком через Фінансування інвестиційних проєктів, з метою досягнення екологічних і соціальних результатів, відповідних Екологічним і соціальним стандартам (ЕСС).

МОН буде застосовувати ЕСС -1 для виявлення та оцінки екологічних і соціальних ризиків і впливів, пов'язаних з кожним етапом Проєкту (проєктна діяльність ЗВО, після визначення ЗВО, які приймають участь), відповідно до ЕСС в зоні його впливу. ЕСС 1 буде також використовуватися в якості керівництва для вирішення питань, пов'язаних із потенційним впливом на навколишнє середовище (повітря, воду і землю); здоров'я і безпеку людини, соціальні аспекти тощо, через планування і пом'якшення наслідків ієрархічного підходу. Застосування необхідних заходів щодо зниження ризиків буде забезпечуватися шляхом їх включення до Плану екологічних і соціальних зобов'язань (ПЕСЗ), підготовленого Позичальником / МОН у співпраці з Банком.

Для виконання вимог ЕСС 1 МОН буде використовувати Інструмент реагування на екологічні і соціальні інциденти (ESIRT), який призначений для надання допомоги сторонам-виконавцям (проєктна діяльність ЗВО) в усуненні інцидентів, що виникають в ході реалізації, і консультуванні організацій-виконавців щодо їхнього реагування на такі інциденти.

Інвестиційний проєкт охоплює всю країну і буде включати зовнішні і внутрішні ремонтні роботи в окремих ЗВО(це включатиме, зокрема, лабораторії, цифрові інструменти для підтримки навчання і викладання та відповідне навчальне обладнання). Ремонт ЗВО буде проводитися на існуючих об'єктах і включатиме будівельні роботи, залучення підрядних організацій, та відновлення існуючих об'єктів.

Виходячи з поточного розуміння проєктної діяльності, потенційні екологічні ризики і впливи є передбачуваними, як очікується, тимчасовими і оборотними, незначними за масштабами і специфічними для конкретної території. РДЕСМ містить список проєктної діяльності ЗВО, яка не відповідає критеріям для отримання фінансуванню, тобто з потенційним істотним / високим ризиком (наприклад, в критично важливих середовищах існування або екосистемах), враховуючи, що загальний ризик Проєкту є помірним. Діяльність, впроваджена ЗВО, та пов'язані з нею об'єкти / заходи, які будуть визначені в рамках Проєкту вірогідніше за все не потребуватимуть підготовки ОВНС. Замість цього МОН / ГВП та ЗВО повинні розробити ПЕСМ для кожного субпроєкту, який має бути визначений в рамках Проєкту. Плани дій з переселення (ПДП) можуть знадобитися відповідно до ЕСС 1 і ЕСС. МОН слід розробити і вести квартальну звітність про діяльність, визначену в рамках Проєкту (це буде відображено в ПЕСЗ). Запропонований шаблон звіту про діяльність за проєктом можна знайти в додатку А.

Крім того, даний РДЕСМ і Рамкова концепція переселення (РКП) будуть оприлюднені МОН відповідно до вимог відповідних ЕСС перед проведенням оцінки.

4.2 ЕСС 2- Зайнятість та умови праці

ЕСС 2 сприяє поширенню основних принципів і прав у сфері трудових відносин, а також питань, пов'язаних з дитячою і примусовою працею, свободою зібрань та колективними переговорами. ЕСС2 також сприяє забезпеченню безпеки і охорони праці і вимагає, щоб всі роботи проводилися з дотриманням заходів безпеки на будівництві: обов'язкове носіння засобів індивідуального захисту і безпечне використання, поводження, зберігання і транспортування небезпечних речовин (наприклад, фарби, розчинники, клеї, нафтопродукти, дезінфікуючі засоби, матеріали, що містять свинець, тощо). Те ж саме застосовується до періоду експлуатації всього нового встановленого обладнання (лабораторії, вітрові турбіни, сонячні батареї тощо). Відображаючи вимоги з охорони праці, стандарт також передбачає механізм розгляду і врегулювання скарг для працівників, які працюють в Проєкті (включно з діяльністю, яка має бути впроваджена ЗВО). Очікується, що екологічні та соціальні ризики / наслідки, пов'язані з охороною праці, будуть низькими. Обсяг робіт за проєктом відносно невеликий і не вимагає значних затрат праці, оскільки проєкт спрямований тільки на реконструкцію існуючих будівель ЗВО.

Цей ЕСС має кілька вимірів застосування. Запропоновані проєкти передбачають поліпшення умов роботи і навчання, тому всі сторони, які беруть участь в реалізації Проєкту (ГВП, ЗВО, які впроваджують проєктну діяльність, інші організації-виконавці підрядники), повинні дотримуватися Процедури управління трудовими ресурсами (ПУТР), яку МОН розробив для Проєкту. ПУТР охоплює права і свободи працівників, а також вимоги до умов праці при проведенні будівельних робіт і описує (i) процедури, що відносяться до кожної категорії залучених працівників; (ii) умови праці; (iii) огляд ключових потенційних ризиків в сфері охорони праці (якщо такі є); (iv) огляд трудового законодавства України; і (v) механізм або механізми розгляду і врегулювання скарг, доступні для всіх працівників (і, якщо це доречно, для їхніх організацій). ПУТР буде оновлюватися в ході впровадження, після отримання більш детальної інформації про проєктну діяльність ЗВО (зокрема про види і масштаби будівельних робіт).

При проведенні тендеру на будівельні роботи, учасники тендеру повинні будуть подати Кодекс поведінки з екологічних та соціальних питань та питань охорони та безпеки праці (ESHS), підготовлений відповідно до Керівництва з питань екології, охорони та безпеки праці Групи Світового банку¹¹. Підрядники, залучені до будівельних робіт, розроблять заходи з охорони та безпеки праці (в рамках ПЕСМ), які будуть зокрема зосереджені на поводженні з потенційно небезпечними або токсичними матеріалами, такими як азбест, свинцевмісні фарби, і включатимуть процедури розслідування інцидентів і звітності (згідно

¹¹ Керівництва EHS – це технічні довідкові документи, в яких наводяться загальні та специфічні для галузі приклади Належної міжнародної галузевої практики (GIIP) та на них дається посилання у ЕСП Світового банку та результатах діяльності МФК. Керівництво EHS містить рівні ефективності та заходи, які, як правило, є прийнятними для Групи Світового банку, та які, як правило, вважаються досяжними на нових об'єктах при розумних витратах із використанням існуючих технологій. Переглянути EHSG можна за посиланням https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/Topics_Ext_Content/IFC_External_Corporate_Site/Sustainability-At-IFC/Policies-Standards/EHS-Guidelines/

з ESIRT в додатку Е. Також Звіт про аварії (нещасні випадки) в додатку Б може використовуватися для звітування про аварії (нещасні випадки) та методи їх врегулювання. Підрядники будуть зобов'язані, за контрактом, контролювати і забезпечувати виконання планів забезпечення безпеки.

В рамках ПЕСМ буде запроваджений МРВС для конкретної проєктної діяльності ЗВО на місцях, відповідно до потенційних ризиків та впливів такої діяльності. Крім того, буде розроблений МРВС спеціально для працівників Проєкту та працівників, залучених по контракту. МРВС для конкретного субпроєкту та МРВС для працівників будуть розроблені на ранньому етапі і будуть офіційно запроваджені до початку будь-яких будівельних робіт¹². Аналіз отриманих та розглянутих скарг буде здійснюватися під час місій з підтримки впровадження Проєкту.

4.3 ЕСС 3- Ефективне використання ресурсів та запобігання забрудненню і управління ним

В даному ЕСС 3 визначаються вимоги щодо забезпечення ефективності використання ресурсів і запобігання забрудненню і управління ним протягом усього життєвого циклу проєкту відповідно до GIIP (Належна міжнародна галузева практика). Застосовність цього ЕСС встановлюється в ході екологічної та соціальної оцінки, описаної в ЕСС 1.

Загальний рівень екологічних ризиків, пов'язаних з Проєктом, вважається помірним. Фізична діяльність в рамках Проєкту обмежується незначними покращеннями / реконструкцією інфраструктури освіти в рамках існуючих об'єктів. Очікувані екологічні ризики пов'язані з поведінням із будівельними матеріалами, відходами та їхнім зберіганням, надмірним шумом та вібрацією, викидами пилу та утилізацією азбестовмісних матеріалів, якщо такі є. РДЕСМ включає розділ щодо запобігання забрудненню та управління ним з акцентом на ті питання, які можуть виникнути при проведенні будівельних робіт з реконструкції об'єктів. Оцінка пов'язаних з будівельними роботами ризиків і впливів і запропоновані заходи щодо пом'якшення наслідків відповідно до певних вимог ЕСС 3, включаючи сировину, водокористування, забруднення повітря, небезпечні матеріали і небезпечні відходи, чітко визначені в РДЕСМ і повинні бути включені до ПЕСМ, за необхідності, і надалі бути частиною тендерної документації.

¹² Більш детальна інформація про створення МРВС надана в Плані залучення заінтересованих сторін, розробленому для Проєкту.

Викиди шкідливих речовин в атмосферу включатимуть вихлопи важких транспортних засобів і машин, а також летючий пил, що утворюється в результаті будівельних робіт. Найбільш ймовірно, що найбільшого впливу зазнають студенти, викладачі та люди, що живуть в районах, наближених до будівельних майданчиків. Заходи з пом'якшення наслідків, такі як пилоподавлення, технічне обслуговування транспортних засобів тощо будуть застосовуватися для мінімізації впливу, а залишкові впливи, як очікується, будуть обмежені за обсягом і тривалістю.

Шум, швидше за все, буде створюватися в результаті використання будівельної техніки і руху транспортних засобів. Відносно короткостроковий і маломасштабний характер робіт дозволяє припустити, що рівень шуму не буде надмірним. Проведення будівельних робіт буде переважно плануватися під час канікул, наскільки це можливо, щоб обмежити вплив на студентів і інших людей у відповідних будівлях.

Рідкі та тверді відходи в основному включатимуть масла з будівельної техніки, бетонні блоки, уламки металу і скла від знесених стін тощо. Відходи будуть розділятися, зберігатися і утилізуватися на затверджених майданчиках.

Враховуючи характер запропонованих ремонтних робіт, не очікується значне використання води та енергії в рамках Проєкту.

Існує також можливість проведення робіт з реконструкції, які можуть включати знесення або заміну існуючої інфраструктури, що містить небезпечні матеріали, такі як азбест. РДЕСМ включає заходи з розгляду питання про видалення та утилізацію небезпечних матеріалів, таких як азбест.

По мірі можливості проєктна документація для реконструкції існуючих приміщень закладів освіти буде включати доцільні елементи утеплення (віконних рам, покрівлі та ін.), спрямовані на економію теплової енергії та впровадження енергоефективного освітлення.

ЗВО, залучені до впровадження проєктної діяльності, повинні будуть підготувати ПЕСМ, в якому будуть вказані ризики / впливи і запропоновані заходи щодо пом'якшення наслідків, пов'язані з відповідними вимогами ЕСС 3. Ці ПЕСМ включатимуть детальні комплексні процедури поводження з відходами (що охоплюють сортування, зберігання, транспортування та утилізацію небезпечних, будівельних і побутових відходів), а також заходи щодо зниження рівня пилу, шуму і вібрації.

По мірі можливості проєктна документація для реконструкції існуючих приміщень ЗО буде включати доцільні елементи утеплення (віконних рам, покрівлі та ін.), спрямовані на економію теплової енергії та впровадження енергоефективного освітлення.

4.4 ЕСС 4- Здоров'я та безпека населення

ЕСС 4 зосереджений на впливі проєктів на здоров'я та безпеку населення та громад. МОН/ГПВ несе відповідальність за усунення ризиків і наслідків для здоров'я, безпеки в громадах, охоплених проєктом, шляхом запобігання або мінімізації таких ризиків та наслідків, приділяючи увагу людям, які в силу своїх обставин можуть бути уразливими.

Застосування цього ЕСС 4 є багатовимірним. Питання охорони здоров'я і безпеки населення пов'язані з типовими ризиками / наслідками будівельних майданчиків (ремонтні роботи, заплановані в рамках компонентів 2 та 3), такими як пил, шум і вібрація, відходи і приплив робочої сили. Проєкт фінансує реконструкцію, ремонт/будівництво ЗВО (лабораторій) (компонент 3), які будуть доступні для студентів, викладачів і іноді інших людей. Певні виявлені ризики / наслідки пов'язані з потенційним впливом на населення аварій (нешасних випадків) внаслідок порушення норм експлуатації або стихійних лих, включаючи екстремальні погодні явища. В рамках проєкту буде також застосовуватися концепція загальнодоступності при проєктуванні і будівництві цих відремонтованих будівель ЗВО, у разі наявності технічної і фінансової можливості, для задоволення потреб людей з обмеженими можливостями або маломобільних осіб, та забезпечення їхнього доступу до ЗВО та інших об'єктів.

Додатково, МОН буде дотримуватися процедури ESIRT для дотримання ESS 4. Також, Шаблон Реєстру аварій (нешасних випадків), наданий в Додатку Б до цього документу, може бути адаптований для подання інформації про різні види аварій (нешасних випадків), що трапляються в ЗВО на етапах будівництва та експлуатації.

4.5 ЕСС 5 – Придбання земельних ділянок, обмеження щодо використання земельних ділянок і вимушене переселення

Проєкт не фінансуватиме діяльність, яка вимагатиме придбання земельних ділянок, прав доступу (короткострокового або довгострокового), або фізичного чи економічного переміщення. Будівельні роботи в рамках Проєкту включають дрібномасштабну реконструкцію / ремонт в приміщеннях існуючих закладів освіти. Конкретні цільові території впровадження проєктної діяльності не встановлені, оскільки установи, підтримувані в рамках такої діяльності, будуть розташовуватися по всій країні, але на землях, що належать державі або місцевим громадам. Ризики та наслідки будуть ідентифіковані за допомогою процесу соціальної перевірки (контрольного переліку), і відповідні заходи щодо пом'якшення наслідків будуть включені в конкретні ПЕСМ або ПДП, якщо це необхідно. У чорнових варіантах ПЕСМ та РКП описується процес аналізу потенційних соціальних ризиків і впливів, пов'язаних з будівництвом, включаючи вплив на землю і вплив, пов'язаний із переселенням, а також дії/кроки і заходи щодо пом'якшення наслідків, які будуть застосовуватися в разі виявлення таких впливів. РДЕСМ та РКП також включають вимоги щодо нагляду та моніторингу стосовно відповідних впливів ЕСС 5.

4.6 ЕСС 6 - Збереження біорізноманіття і стале управління живими природними ресурсами

Не передбачається, що проєктна діяльність ЗВО матиме вплив на біорізноманіття або природні ресурси. Місця реалізації проєкту будуть розміщені в модифікованих ландшафтах, тобто вже використовуються для закладів освіти, навчальних центрів та університетів.

ЕСС6 визнає важливість збереження основних екологічних функцій природних середовищ, включаючи ліси, і біорізноманіття, яке вони підтримують. Природне середовище визначається як наземна, прісноводна або морська географічна одиниця або повітряна магістраль, яка підтримує скупчення живих організмів і їх взаємодію з неживим середовищем.

4.7 ЕСС 7- Корінні народи / традиційні місцеві громади африканських країн на південь від Сахари, які історично недостатньо забезпечені послугами.

ЕСС 7 не застосовується для даного Проєкту. В Україні немає ідентифікованих корінних жителів.

4.8 ЕСС 8- Культурна спадщина

Проєктна діяльність ЗВО, в деяких випадках, може включати в себе відновлення об'єктів, що знаходяться в списку національних або місцевих культурних надбань. Очікується, що ці відновлювальні та реставраційні роботи в основному включатимуть ремонт та модернізацію будівель, а також можуть охопити деякі внутрішні комунальні мережі (електрика, вода, опалення, а / с тощо) та благоустрій. Відповідно до вимог ЕСС 8 та національного законодавства, відновлення кожного такого об'єкту буде готуватися і управлятися відповідно до принципів належної практики в сфері культурної спадщини. У такому випадку до складу ГВП може входити спеціаліст з екологічних та соціальних питань, який знається на питаннях захисту культурної спадщини. Заходи щодо збереження культурних ресурсів детально описані в ПЕСМ конкретного об'єкту.

Крім того, будівельні роботи можуть вимагати проведення земляних робіт, під час яких можуть траплятися випадкові знахідки. Для вирішення цього питання, ПЕСМ для всієї проєктної діяльності ЗВО міститиме спеціальні положення, які будуть включені до всіх договорів на будівництво, щодо «процедури поводження із випадковими знахідками», в якій визначатимуться методи управління випадковими знахідками, пов'язаними із проєктною діяльністю.

4.9 ЕСС 9 - Фінансові посередники

Участь фінансових установ не передбачається.

4.10 ЕСС 10 - Залучення заінтересованих сторін і розкриття інформації

У цьому ЕСС 10 СБ визнає важливість відкритої та прозорої взаємодії між виконавцем (МОН/ГВП) та заінтересованими сторонами проєкту, як важливого елементу належної міжнародної практики. Ефективне залучення заінтересованих сторін може підвищити

екологічну і соціальну сталість проєктів, підвищити рівень їх схвалення та зробити значний внесок в успішну розробку і реалізацію проєктів.

ЕСС10 поширюється на всі проєкти, підтримувані Банком. МОН/ГВП/ЗВО буде взаємодіяти із заінтересованими сторонами в якості невід'ємної частини екологічної та соціальної оцінки проєкту, а також розробки і здійснення проєкту, як зазначено в ЕСС 1.

МОН підготувало План залучення заінтересованих сторін (ПЗЗС)¹³ до проведення оцінки відповідно до вимог ЕСС 10. План залучення заінтересованих сторін включає різні заінтересовані сторони, різних бенефіціарів і тих, хто, зазнає безпосереднього впливу проєкту (сторони впливу проєкту - СВП) включаючи вразливі групи населення і ті, що знаходяться у несприятливому становищі. Основними заінтересованими сторонами проєкту є: i) Міністерство освіти і науки (МОН); ii) органи ЗВО на національному, регіональному та місцевому рівнях; та iii) адміністрація ЗВО та викладацький колектив; iv) студенти/учні.

Проєкт ПЗЗС буде оприлюднений якомога раніше до проведення оцінки, з тим щоб забезпечити проведення змістовних консультації та внесок заінтересованих сторін, перш ніж він буде доопрацьований для оцінки. МОН/ГВП запровадить, в рамках ПЗЗС, процедури зовнішньої комунікації з екологічних та соціальних питань, розмірні із ризикам і наслідкам діяльності за проєктом, відповідно до вимог ЕСС10.

МОН буде спиратися на існуючий механізм розгляду та врегулювання скарг (МРВС), оскільки в рамках Проєкту буде також розроблений загальнопроєктний МРВС, який дозволить заінтересованим сторонам направляти інформацію про проблеми, питання і скарги до ГВП (і, за необхідності, іншим суб'єктам на місцевому рівні). МРВС буде багатоаспектним, щоб отримувати інформацію від спільнот і зовнішніх заінтересованих сторін і мати змогу реагувати на проблеми, пов'язані з широким колом питань реалізації Проєкту. Крім того, буде створено конфіденційний канал надання інформації та механізм розгляду та врегулювання питань, пов'язаних із гендерним насильством (ГН). Враховуючи, що місця реалізації Проєкту будуть географічно розосереджені, в рамках Проєкту будуть визначені місцеві суб'єкти, включаючи місцеві органи влади, а також конкретні співробітники зі зв'язків в структурі ГВП, які допоможуть координувати і впроваджувати ПЗЗС.

ГВП також надаватиме допомогу ЗВО для включення МРВС на рівні ЗВО для надання відповідей на запити та проблеми, що піднімаються громадськістю. ГВП також надаватиме допомогу субпідрядникам, які виконують будівельні роботи, у запровадженні МРВС для працівників.

В Главі 8 цього РДЕСМ надається більш детальна інформація щодо проведення консультацій з громадськістю, оприлюднення інформації і МРВС та надаються посилання

¹³ ПЗЗС доступний як окремий документ та буде оприлюднений разом із РДЕСМ.

на ПЗС щодо більш детальної інформації стосовно методологій, які мають застосовуватися, особливо із урахуванням кризи COVID-19, що триває.

5. ВИЗНАЧЕННЯ МОЖЛИВИХ ЕКОЛОГІЧНИХ І СОЦІАЛЬНИХ НАСЛІДКІВ

Загальна оцінка показує, що екологічні та соціальні наслідки будуть обмеженими, незначними або помірними, оборотними і легко піддаються контролю і управлінню.

Основні екологічні та соціальні ризики та наслідки, пов'язані з діяльністю, що буде фінансуватися в рамках компонентів 2 та 3 (реконструкція / ремонт ЗВО, встановлення лабораторій тощо.

Всі роботи з ремонту / будівництва здійснюватимуться виключно на існуючих об'єктах ОЗ: реконструкція та модернізація будівель обраних вищих навчальних закладів.

Оскільки проєктна діяльність ЗВО¹⁴ буде визначена в ході реалізації Проєкту, виявлені несприятливі екологічні і соціальні наслідки є загальними. З метою відповідності вимогам ЕСП СБ, рекомендується, щоб кожний визначений ЗВО, що впроваджує проєктну діяльність, розробив ПЕСМ відповідно до запропонованого шаблону в Додатку Д. ПЕСМ буде враховувати конкретні екологічні та соціальні наслідки і вигоди кожного виду діяльності.

5.1 Можливі позитивні соціальні та екологічні наслідки

Проєктна діяльність матиме значний позитивний вплив на якість освітніх послуг в Україні, впливаючи на освітнє середовище та суспільство, прямо та опосередковано, тимчасово та постійно. Витрати на утримання будівель обраних закладів освіти зменшаться. Наступні позитивні впливи очікуються на навколишнє середовище та соціальну складову проєкту під час оновлення (реконструкції) або на етапі експлуатації:

- *Покращення інфраструктури ЗВО для навчання.* Будівлі ЗВО, аудиторії, бібліотеки та їх доступність для людей з обмеженими фізичними можливостями, є важливими елементами для досягнення кращих результатів навчання.
- *Поліпшення якості освітніх послуг у ЗВО* за допомогою сучасної цифрової інфраструктури для дистанційного навчання, цифрових приладів та обладнання, базових навчальних лабораторій та передових науково-дослідних лабораторій, обладнання, цільового навчання для керівництва і викладачів, дрібномасштабних ремонтних робіт;
- Скорочення витрат та утримання завдяки заходам щодо ефективного споживання електроенергії та інших ресурсів (споживання води), які будуть запроваджені під час ремонтних робіт.
- Покращення умов для досягнення студентами успіхів у навчанні та рівних можливостей;
- Створення робочих місць і тимчасових доходів (підрядники), в результаті підвищення доходів працівників;

¹⁴ В РДЕСМ надається шаблон Плану діяльності Проєкту в додатку А.

- Створення системи участі для проведення громадських консультацій щодо реконструкції ЗВО та належного розгляду скарг студентів та батьків або інших осіб, які зазнають прямого чи опосередкованого впливу від діяльності проєкту. Через спалах COVID-19 консультації з громадськістю та залучення заінтересованих сторін має переважно базуватися на віртуальних методах залучення (віртуальні зустрічі, ТБ, публікації в соціальних медіа, постери в публічних місцях);
- Покращення участі громадян шляхом розширення доступу до інформаційних механізмів, проведення консультацій з громадянами, розгляду скарг та вжиття заходів по встановленню права на подачу петицій і контролю за задоволеністю користувачів.

5.2 Можливі несприятливі соціальні та екологічні наслідки

Можливі екологічні та соціальні наслідки ремонтних робіт в ЗВО описані нижче на етапах проєктування / проведення торгів, будівельних робіт та експлуатації. Всі екологічні і соціальні наслідки, пов'язані з ремонтними роботами в кампусах ЗВО в рамках підкомпоненту 2.1 та Компоненту 3, що описані нижче, будуть тимчасовими (короткостроковими), зворотніми і обмеженими певною місцевістю (локальними) та знаходитимуться в межах від низьких до помірних і контрольованих. Однак, перераховані нижче наслідки можуть спричинити незручності для студентів, викладачів, працівників і широкої громадськості. Особливо під час кризи COVID-19, що триває, присутність працівників підрядника в кампусах може становити додаткову загрозу для студентів, з одного боку, та підрядниками, з іншого.

Очікувані негативні наслідки:

На етапі проєктування.

- нехтування екологічними та соціальними аспектами, та вимогами щодо запобігання COVID-19, включаючи культурну спадщину (наприклад, історичні будівлі) при підготовці проєктної та конкурсної документації для ремонтних робіт в ЗВО.
- порушення програм та освітнього процесу у ЗВО через неправильний вибір часу проведення ремонтних робіт.
- Загальна проєктна документація/технічний план ремонту/реконструкції містять застарілу технічну інформацію щодо системи опалення, вентиляції та кондиціонування повітря (ОВК), інші інженерні рішення (недостатньою мірою використовуються технічні рішення щодо енергоефективності, ефективного використання водних ресурсів), в цій документації нехтуються належні плани евакуації та містяться небезпечні компоненти в будівельних матеріалах.

На етапі будівельних (ремонтних) робіт.

- забруднення повітря (пил, бетонний пил, тверді частки, вихлопні гази), спричинене видобуванням матеріалів, транспортуванням обладнання та рухом вантажівок / машин, може чинити негативний вплив як на здоров'я людини, так і на навколишнє середовище;
- забруднення ґрунту через складування будівельних матеріалів, будівельного сміття, виток нафти з машин і неконтрольовані розливи;
- неконтрольовані викиди небезпечних матеріалів (наприклад, клеїв, нафтопродуктів, розчинників, фарб і т. д.) і відходи (азбестовмісний покрівельний матеріал, можливо, свинцевмісні фарби в будівельному смітті, що утворюється в результаті знесення, через їх неналежне використання, зберігання, транспортування і поводження з ними);
- забруднення води в разі викиду забруднюючих речовин (масел, нафтопродуктів та ін.) в двори ЗВО (тимчасова будівельна сторона), сусідні струмки та інші водні об'єкти;
- втрата природного середовища існування флори і фауни. Проєктна діяльність ЗВО навряд чи буде впроваджуватися в екологічно вразливих районах, на територіях природного середовища існування будь-яких рідких видів, або тих, що знаходяться під загрозою зникнення. Однак, очищення територій від рослинності під час ремонтних робіт можливе на задніх дворах ЗВО для зберігання будівельних матеріалів, обладнання та зберігання відходів або деяких робіт з поліпшення інфраструктури (наприклад, заміна водопровідних труб, установка опалювальних котлів і т. д.)
- інші незручності, як-от шум і вібрація, рух транспортних засобів (доставка будівельних матеріалів, видалення відходів, робота кранів, ліфтів, фронтальних навантажувачів тощо) і будівельної техніки може викликати деякі незручності з точки зору шуму і вібрації машин, яким будуть піддаватися люди;
- вплив на здоров'я викладачів і студентів, якщо реконструкція приміщень ЗВО відбувається протягом періоду навчання. Переривання освітньої діяльності, яку можливо, доведеться тимчасово перенести в іншу будівлю на час ремонту приміщень.
- передача COVID-19 між студентами, працівниками університету та підрядниками;
- небезпека, пов'язана із професійною діяльністю, небезпека нещасних випадків на будівельних майданчиках для працівників, викладачів і студентів. Нещасні випадки, пов'язані з роботою, такі як опіки, падіння і порізи, можуть також статися через людський фактор, через працівників, які не носять відповідні ЗІЗ, необхідні для їхньої роботи, і через механічні несправності обладнання. Нещасні випадки також можуть бути результатом неправильного зберігання обладнання, фарб та інших розчинників і будівельних матеріалів, а також неналежного поводження з будівельними відходами. Ще одним джерелом нещасних випадків на етапі будівництва Проєкту є зіткнення між людьми і транспортними засобами, оскільки обладнання та матеріали

транспортуються на об'єкт, а відходи вивозяться з будівельного майданчика на спеціально відведений майданчик для захоронення. Аварії такого роду можуть призвести до розливів, знищення майна, травм і загибелі людей на майданчику. Деякі ризики, пов'язані з охороною та безпекою праці, можуть бути спричинені діяльністю, процесами, матеріалами та обладнанням, які використовуються на етапі будівництва Проекту.

- дорожньо-транспортні пригоди, спричинені рухом на будівельному майданчику (в'їзд і виїзд вантажівок, вхід і вихід робітників, студентів та інших пішоходів);
- ризик виникнення пожежі, оскільки на будівельних майданчиках існує вірогідність самозаймання, особливо на паливних складах, в механічних майстернях (зварювання і нарізка сталі), дим від спалюваного сміття, в місцях для куріння і столярних майстернях.

На етапі експлуатації.

- ризик для здоров'я студентів і загроза безпеці в разі впливу токсинів, які містяться в будівельних матеріалах (наприклад, фарби, які містять свинець, азбест). Очікується, що під час проведення реконструкції/ремонту ЗВО, всі основні небезпеки для здоров'я/токсичні матеріали будуть видалені, тому ніяких серйозних небезпек не очікується у відремонтованих ЗВО. Однак, необхідно забезпечити належне технічне обслуговування (наприклад, системи санітарного контролю та прибирання, поточні ремонтні роботи), внутрішні комунікації та системи пожежної безпеки;
- ризик для здоров'я учнів / студентів у разі недотримання вимог до приготування і видачі їжі в їдальнях, до питної води (наприклад, регулярна заміна фільтрів), до карантину та санітарного контролю (у разі вірусних інфекцій і т. д.);
- наслідки для здоров'я, травми та пошкодження інфраструктури / обладнання через відсутність правил безпеки та інструкцій щодо використання лабораторного обладнання та хімічних матеріалів;
- погіршення санітарно-гігієнічних умов внаслідок утворення відходів і стічних вод під час експлуатації ЗВО, невідповідні системи ОВК, через які може підвищуватися рівень зараження COVID-19 та іншими вірусними інфекціями. Неналежний і несвоєчасний збір, вивезення та утилізація відходів, накопичення відходів і засмічення каналізаційної системи можуть викликати неприємний запах і спричинити естетичні наслідки в будівлі ЗО і прилеглий зоні.
- не запроваджене віртуальне навчання, яке вимагає присутності студентів та викладачів у кампусі під час спалаху захворювань, таких як COVID-19.

5.3 Наслідки і заходи щодо пом'якшення наслідків

У таблиці 5.1 нижче підсумовуються потенційні екологічні та соціальні ризики, виявлені в ході екологічної і соціальної перевірки впливів Проекту, і відповідні заходи щодо їх пом'якшення. Екологічні та соціальні наслідки, пов'язані з Проектом на етапах проєктування, будівництва та експлуатації, включають забруднення повітря, води, ґрунту,

шум, пил, вирубка дерев, руйнування існуючих конструкцій, утворення і поводження з будівельними та іншими відходами, проблеми, пов'язані із порушенням вимог до охорони праці і т. д. Заходи щодо пом'якшення необхідні для мінімізації екологічних та соціальних наслідків. Після визначення ЗВО, які беруть участь, для кожного ЗВО, що впроваджує проєктну діяльність, потрібно буде розробити ПЕСМ. Перевірка екологічних та соціальних ризиків може бути проведена із використанням контрольних переліків, запропонованих у додатку Г. ПЕСМ у додатку Д також пропонує всеохоплюючий контрольний перелік для екологічних та соціальних впливів та заходів щодо пом'якшення наслідків.

Таблиця 5.1. Узагальнена інформація про ризики, пов'язані з дотриманням, в рамках проєктної діяльності ЗВО, вимог ЕСС, та заходи щодо їх пом'якшення

Коли і чому	Що (опис впливу)	Що з цим робити (заходи щодо пом'якшення наслідків)
Етап проєктування		
Підготовка заявки на участь у торгах (тендерна документація) та укладання контрактів	Непоінформованість про екологічні та соціальні вимоги, та вимоги щодо запобігання COVID-19, у тому числі про об'єкти культурної спадщини (наприклад, історичні будівлі) під час підготовки тендерних документів	Підготовка ТЗ, яке включає положення про екологічні і соціальні стандарти (для підрядників), вимоги щодо безпеки в умовах COVID-19 (Інструкції МООЗ щодо боротьби з COVID-19 ¹⁵ . У тому числі частина 2 і частина 3 Плану екологічного та соціального менеджменту - загальний ПЕСМ (додаток Д) Додаткове положення контракту про управління екологічними і соціальними ризиками відповідно до національного законодавства та ЕСС в рамках ЕСП (вимоги щодо дотримання заходів з охорони та безпеки праці, управління відходами, управління пилом, шумом і вібрацією) СБ.

¹⁵ [Технічні інструкції ВООЗ, включаючи інструкції для шкіл, робочих місць та установ, можна знайти за посиланням: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance>](https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance)

Коли і чому	Що (опис впливу)	Що з цим робити (заходи щодо пом'якшення наслідків)
Невідповідні терміни проведення ремонтних робіт	Переривання навчального процесу; збільшення масштабів несприятливого впливу на учнів / викладачів.	Планування, наскільки це можливо, проведення ремонтних робіт під час літніх канікул.
Загальний проєкт / технічний план ремонтних робіт / реконструкції з урахуванням статусу культурної спадщини будівлі ЗВО	Незнання/ недостатні знання щодо сучасних технологій з енергоефективності, ефективного використання водних ресурсів, ОВК, нехтування належними планами пожежної сигналізації та евакуації на випадок пожежі Включення застарілих матеріалів з небезпечними складовими, застарілої будівельної техніки, матеріалів, що не є відповідними для об'єктів культурної / історичної цінності	Проектування інфраструктури ЗВО (вхід, навчальні аудиторії, їдальня, санвузли, станції питної води, пожежна сигналізація, комплексний план евакуації та ін.) має забезпечувати безперешкодний доступ для всіх, включаючи людей з обмеженими можливостями; Закупівля будівельних матеріалів без небезпечних компонентів. Підтвердження цінності об'єктів культурної спадщини та їх ремонт зі збереженням відповідних характеристик.
Етап будівництва		

Коли і чому	Що (опис впливу)	Що з цим робити (заходи щодо пом'якшення наслідків)
Забруднення, шум, рух транспорту на етапі будівництва	Ризики, пов'язані із земляними роботами; риттям траншей для прибудов і прокладанням труб; демонтажем внутрішніх стін і зняттям штукатурки, утепленням зовнішніх стін і т. д.	Підбір спеціалізованих компаній; проведення попередніх технічних досліджень; підготовка детальної специфікації. ПЕСМ для забезпечення відповідності ЕСС
Забруднення повітря	Спричиняється земляними роботами (розчищенням ґрунту), видобутком матеріалів, транспортуванням техніки і вантажівками.	Система контролю забруднення атмосферного повітря (дотримання нормативів щодо викидів вихлопних газів будівельної техніки (етап робіт); полив ґрунту перед проведенням земляних робіт; видалення невикористаних будівельних матеріалів і відходів; технічне обслуговування транспортних засобів та ін.
Забруднення ґрунту	Розливи масла з важкої техніки, фарби, інших хімічних речовин (під час ремонтних робіт)	Технічна відповідність обладнання; дотримання інструкцій з експлуатації, належне зберігання та утилізація стічних вод на затверджених об'єктах тощо.

Коли і чому	Що (опис впливу)	Що з цим робити (заходи щодо пом'якшення наслідків)
Забруднення води	Викид забруднюючих речовин (масел, нафтопродуктів та ін.)	Септичні вигрібні ями мають встановлюватися в будівельному містечку (містечках), і повинні бути виготовлені з непроникного матеріалу і спорожнятися відповідно до діючих правил. Стічні води будуть зберігатися належним чином і транспортуватися спеціальною вантажівкою в централізований колектор стічних вод або інше місце на підставі домовленості, досягнутої із місцевою владою на етапі проектування.
Знищення флори і фауни	Ризик вирубки або видалення рослинності (дерев, чагарників) і скорочення зелених насаджень навколо будівель ЗО для цілей будівництва	Створення зелених зон, пошук альтернативних рішень (щоб уникнути вирубки дерев), посадка дерев, щоб компенсувати можливе руйнування зелених насаджень і дефіцит спроможності з поглинання CO ₂
Небезпечні відходи (тверді та рідкі)	Накопичення будівельних відходів; будівельні відходи від знесення, промивка обладнання на будівельному майданчику, неналежна утилізація відходів	Роздільний збір і вивезення відходів (виділені зони); визначення та укладання контрактів з компаніями з вивезення відходів (зазначено в положеннях контракту про вивезення відходів); забезпечення мобільних туалетів як для чоловіків, так і для жінок. Демонтовані дерев'яні (з фарбою) елементи утеплення (віконні рами, покрівлі та ін.) належним чином знімаються, зберігаються і транспортуються в дозволене місце для подальшої утилізації і не використовуються для цілей опалення.

Коли і чому	Що (опис впливу)	Що з цим робити (заходи щодо пом'якшення наслідків)
Шум і вібрація	Рух автотранспорту та будівельної техніки	Регулярне технічне обслуговування машин і обладнання, використання обладнання з технологією шумозаглушення. Забезпечення працівників засобами індивідуального захисту від шуму, наприклад берушами. Розміщення покажчиків навколо об'єкта, щоб повідомити людей про підвищений рівень шуму. Регулярне технічне обслуговування обладнання для забезпечення його належної роботи та ефективності. Дотримання українських норм регулювання шуму та стандартів СБ.
Питання охорони та безпеки праці	Небезпека для здоров'я (травми і нещасні випадки), поширення COVID-19	Положення щодо заходів з охорони і безпеки праці, ПЕСМ, процедури ESIRT. Забезпечення позначення всіх потенційних небезпек. Навчання працівників з питань ризиків, які спричиняє обладнання, забезпечення адекватних засобів індивідуального захисту та забезпечення їх використання. Забезпечення безпечного зберігання обладнання та небезпечних матеріалів.

Коли і чому	Що (опис впливу)	Що з цим робити (заходи щодо пом'якшення наслідків)
<p>Пожежна небезпека</p>	<p>На будівельних майданчиках існує небезпека спонтанного загоряння</p>	<p>Забезпечення протипожежного обладнання в легкодоступних місцях, а також забезпечення того, щоб персонал об'єкта був добре навчений їх використанню та регулярно технічне обслуговування такого обладнання. Створення безпечних та відповідних пунктів збору, у разі виникнення пожежі та надзвичайних ситуацій, та забезпечення їхнього належного позначення. Проведення навчання.</p>
<p>Етап експлуатації</p>		
<p>Токсини</p>	<p>Постачання неякісних (несертифікованих) будівельних матеріалів</p>	<p>Додати спеціальні вимоги (використовувати нетоксичні матеріали) при проведенні торгів.</p>
<p>Епідемії</p>	<p>Через неправильне планування поводження з відходами; ОВК, грип та інші вірусні інфекції</p>	<p>На етапі проєктування, переконатися, що каналізаційні труби відокремлені від труб постачання питної води; особи, які навчаються і працюють в ЗВО, ознайомлені санітарно-гігієнічними нормами;</p> <p>Розробка плану боротьби з епідеміями вірусних інфекцій</p>

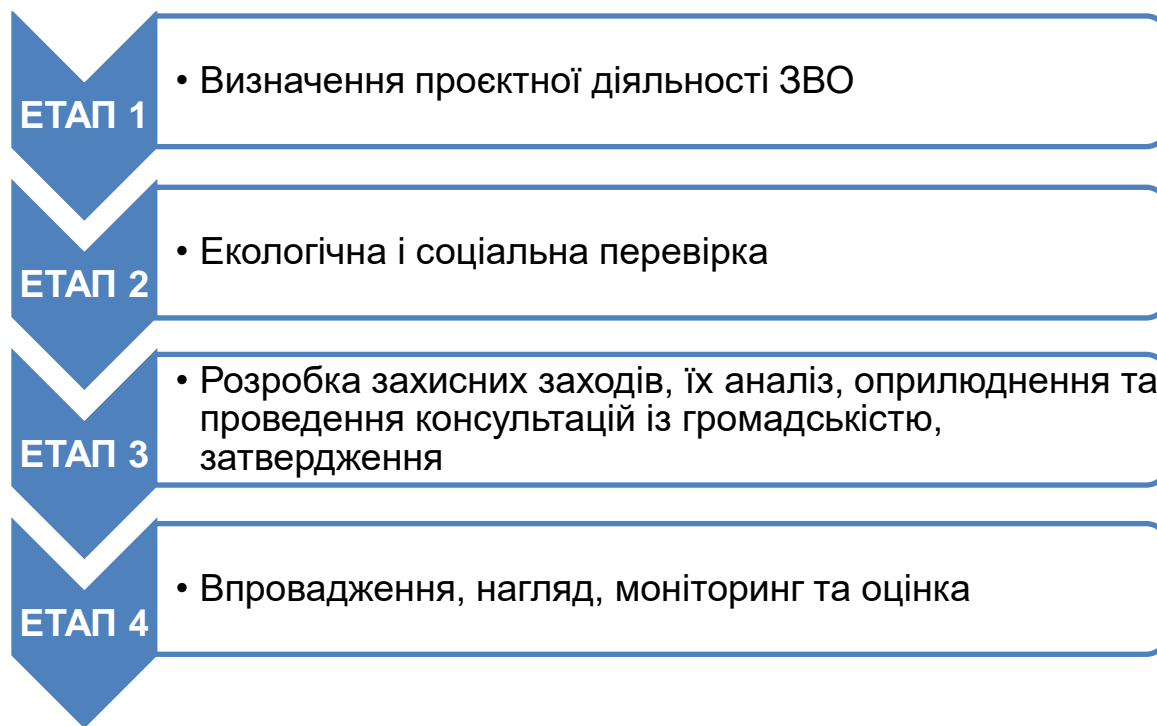
Коли і чому	Що (опис впливу)	Що з цим робити (заходи щодо пом'якшення наслідків)
Безпекові ризики	Ушкодження, травмування, смерть або хвороба студента / викладача в хімічних, фізичних, біологічних лабораторіях та майстернях ЗВО	<p>Підготовка посібника / інструкції з техніки безпеки (поведінка, використання хімічних речовин, обладнання тощо). Маркування всіх хімічних речовин, обладнання, які використовуються і піддають користувачів ризику для здоров'я і безпеки.</p> <p>Навчання студентів / викладачів з питань дотримання інструкцій з техніки безпеки і запобігання потенційної небезпеки.</p> <p>Оснащення лабораторій і майстерень захисним обладнанням і матеріалами.</p>

6. МЕХАНІЗМИ АНАЛІЗУ, КООРДИНАЦІЇ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТУ

6.1 Послідовність процесів РДСЕМ на рівні Проєкту

У процесі впровадження РДСЕМ МОН / ГВП будуть: (i) надавати підтримку ЗВО у забезпеченні інформацією та розбудові потенціалу (включаючи вимоги ЕСС та інші екологічні критерії); (ii) спрямовувати екологічну і соціальну перевірку і оцінку відповідності ЗВО критеріям з точки зору ЕСП; (iii) забезпечувати розробку і належне впровадження вимог ПЕСМ та ЕСС для кожного виду ремонтних робіт в ЗВО, яке відповідає вимогам; (iv) розглядати скарги і реагувати на зворотний зв'язок з боку заінтересованих сторін Проєкту і громадськості, зокрема за допомогою МРВС, щодо екологічних/соціальних наслідків реалізації проєктної діяльності ЗВО; (v) контролювати заходи з охорони навколишнього середовища та пом'якшення наслідків, передбачені в ПЕСМ для проєктної діяльності ЗВО; (vi) забезпечувати моніторинг екологічних і соціальних наслідків в рамках загального моніторингу реалізації проєктної діяльності ЗВО; та (vii) звітувати про екологічні і соціальні наслідки і аварії (нешасні випадки), що виникають в ході реалізації проєктної діяльності ЗВО.

З метою впровадження вимог РДСЕМ команда Проєкту буде дотримуватися нижченаведеної послідовності дій:

6.2 Неприпустимі види діяльності

МОН/ГВП за допомогою критеріїв, встановлених в ході реалізації Проєкту, забезпечуватиме загальне стратегічне керівництво Проєктом щодо критеріїв відбору проєктної діяльності ЗВО. Фізичний стан будівель ЗВО буде мати важливе значення для відбору для участі в

проєкті для повного або часткового ремонту/реконструкції. Відібрані ЗВО будуть проходити екологічну і соціальну перевірку або "перевірку" з використанням вимог національного законодавства і ЕСРП (ЕСС) СБ відповідно до цього РДЕСМ. Визначення екологічних та соціальних ризиків проєктної діяльності ЗВО здійснюватиметься за результатами еколого-соціальної перевірки.

Враховуючи, що загальний ризик Проєкту є помірним, при відборі проєктної діяльності ЗВО слід керуватися переліком неприйнятних видів діяльності, які не будуть дозволені Світовим банком та мають потенційно значний/високий ризик, і переліком виключень МФК (2007)¹⁶. Проєкт не підтримуватиме будівельні роботи або роботи з реконструкції, які вимагають придбання землі та/або переселення; спричиняють негативний вплив на доходи/засоби до існування; призводять до примусового виселення людей; негативно впливають на майно фізичної(-их) осіб(-и) або домогосподарств(-а); не відповідають необхідним технічним специфікаціям і вимогам до якості; не забезпечують рівну оплату за однакову роботу жінок і чоловіків.

Для кожного потенційного проєкту ЗВО, щодо якого в ході перевірки були виявлені ризики для незахищених або вразливих груп населення, повинна бути проведена соціальна оцінка, щоб переконатися, що заходи, заплановані в рамках проєктної діяльності ЗВО, ефективно пом'якшують можливі негативні наслідки.

Одним з обов'язків ГВП буде підготовка та періодичне оновлення (щоквартально та щорічно) Звіту про діяльність Проєкту (шаблон надано в Додатку А). Звіт про діяльність Проєкту потрібно подавати фахівцям Банку з навколишнього середовища та соціальних питань для розгляду кожен квартал (кожні три місяці) і додавати до нього реєстр аварій (нешасних випадків) (додаток Б).

6.2.1 Процедури перевірки проєктної діяльності ЗВО

Після підтвердження прийнятності проєктної діяльності ЗВО, спеціалісти з навколишнього середовища і соціальних питань МОН/ГВП/ЗВО (організацій-виконавців) проведуть оцінку ймовірного впливу на навколишнє середовище і можливої потреби у примусовому переселенні, на основі вимог національного законодавства і ЕСС СБ, заповнюючи форми перевірки, надані в додатку Г. Проєктна діяльність ЗВО також буде перевірятися на відповідність критеріям СБ для проєктів з високим і значним ризиком.

Це допоможе визначити тип і масштаб потенційного впливу на навколишнє середовище і категорію ризику (низький, помірний, значний, високий) проєктної діяльності ЗВО.

Як правило, значущість наслідків і ризиків, визначає класифікацію екологічних і соціальних ризиків, яка буде залежати від *типу* і *масштабу* проєктної діяльності ЗВО, її *місця*

¹⁶https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/topics_ext_content/ifc_external_corporate_site/sustainability-at-ifc/company-resources/ifcexclusionlist

розташування, чутливості екологічних проблем, а також *характеру і величини* потенційних ризиків і впливів.

Тип і масштаби проєкту "високого ризику" зазвичай спричиняють такі наслідки: (а) значний вплив на населення, включаючи населені пункти і місцеві громади; (б) зміна екологічно важливих районів, включаючи водно-болотні угіддя, місцеві ліси, пасовища та інші "критичні" природні середовища існування та послуги екосистеми; (в) прямі викиди забруднюючих речовин, які досить великі, щоб спричинити погіршення стану повітря, води або ґрунту, видів, що перебувають під загрозою зникнення та "критичних" середовищ існування; (г) масштабні фізичні порушення території і/або навколишнього середовища; (д) видобуток, споживання або перетворення значних площ лісів та інших важливих природних середовищ існування, включаючи наземні та підземні та водні екосистеми, (е) вимірювані зміни гідрологічного циклу; (є) небезпечні матеріали у кількостях, що перевищують випадкові; та (ж) вимушене переміщення людей і інші значні соціальні потрясіння.

Проєктна діяльність ЗВО, яка має "високий ризик" і "значний ризик", не підлягатимуть фінансуванню в рамках даного Проєкту.

Проєктна діяльність ЗВО не буде здійснюватися у вразливих / чутливих місцевостях, що може призвести до визначення такої діяльності, як діяльності з "**високим ризиком**" або "**значним ризиком**". Однак, місце впровадження проєктної діяльності ЗВО повинно бути перевірено, щоб переконатися, що воно не розташоване: а) у чутливих і цінних екосистемах і "критичних" середовищах існування або поблизу них; б) в районах зі значною археологічною та/або історичною цінністю, де будівельні роботи можуть перешкоджати/завдавати шкоди такій цінності, або поблизу них; в) в густонаселених районах, де може знадобитися переселення або де потенційний вплив забруднення та інших незручностей можуть істотно вплинути на громади; г) у районах, де планується інтенсивна будівельна діяльність або де існують конфлікти щодо розподілу природних ресурсів; уздовж водотоків, в районах підживлення водоносних горизонтів або у водозбірних басейнах, які використовуються для постачання питної води; і на землях або водах, що містять цінні ресурси (такі як рибні промисли, корисні копалини, лікарські рослини, основні сільськогосподарські ґрунти). Проєктна діяльність ЗВО, розташована в безпосередній близькості від екологічно або соціально чутливих районів, яка може мати негативний вплив на такі райони, буде оцінена, як діяльність із "високим ризиком" або "значним ризиком". Така діяльність не відповідатиме вимогам щодо отримання підтримки Проєкту.

Чутливі питання можуть включати, зокрема: перетворення водно-болотних угідь, потенційні несприятливі наслідки для видів під загрозою зникнення, і середовищ існування, а також охоронюваних районів або ділянок, примусове переселення, вплив на міжнародні водні шляхи та інші транскордонні проблеми, та видалення токсичних відходів.

Існує декілька способів вимірювання значущості, такі як абсолютна кількість ресурсу або екосистеми, які зазнали впливу, кількість ресурсів або екосистем, які зазнали впливу, у порівнянні із існуючим запасом ресурсу або екосистеми, або інтенсивність впливу і його терміни і тривалість.

Можливо, необхідно буде розглянути альтернативні заплановані або поточні види діяльності. З урахуванням масштабів запропонованої проєктної діяльності ЗВО очікується, що масштаби їхнього екологічного і соціального впливу будуть в межах від низьких до помірних. Тому, для підтримки в рамках Проєкту буде розглядатися тільки та проєктна діяльність ЗВО, яка оцінюється як така, що має "**помірний ризик**" або нижче.

6.2.2 Розробка захисних інструментів

ПЕСМ буде необхідний для виявлення, оцінки та запобігання потенційним екологічним та соціальним ризикам та впливам. Заходи щодо пом'якшення виявлених впливів і ризиків будуть включені в проєктну документацію ПЕСМ (див. додаток Д). Специфічні для конкретного об'єкта ПЕСМ (обов'язкові) і ОВНС і СС / OVD (якщо це потрібно для деякої проєктної діяльності ЗВО "помірного ризику" відповідно до національного законодавства) будуть підготовлені ЗВО за підтримки МОН/ГВП.

При роботі над ПЕСМ для проєктної діяльності ЗВО, МОН і ЗВО будуть дотримуватися, описаних нижче етапів:

Етап 1: Беручи до уваги етапи підготовки, будівництва та експлуатації, ГВП проводить перевірку екологічних і соціальних ризиків і впливів. Контрольні переліки для екологічної та соціальної перевірки проєктної діяльності ЗВО (наведений у додатку Г) слід використовувати для початкової перевірки. Контрольні переліки за обраною проєктною діяльністю ЗВО повинні бути надані фахівцям Банку з екологічних і соціальних питань для ознайомлення і надання повідомлення про відсутність заперечень. Остаточний перелік проєктної діяльності ЗВО підтверджується Звітом про діяльність Проєкту, що надається фахівцям Банку з екологічних і соціальних питань.

Етап 2: За підтримки МОН/ГВП, ЗВО розробляють ПЕСМ для окремих проєктів ЗВО, підтверджених і зазначених у звіті про діяльність Проєкту. ПЕСМ потрібно розробляти з відповідним рівнем початкового залучення заінтересованих сторін (зразок надається в додатку Д). ПЕСМ повинен, зокрема, включати перелік екологічних і соціальних наслідків проєктної діяльності ЗВО, відповідні заходи щодо пом'якшення наслідків, розподіл обов'язків між усіма сторонами-виконавцями та залучення заінтересованих сторін і вимоги до звітності (між підрядниками, ЗВО і МОН/ГВП).

Етап 3: За підтримки МОН / ГВП, ЗВО оприлюднюють інформацію щодо ПЕСМ (для проєктної діяльності ЗВО), МРВС на рівні проєкту, та проводять віртуальні консультації із заінтересованими представниками громадськості. Зразок, запропонований в додатку В, слід використовувати для надання узагальненої інформації за результатами консультацій із заінтересованими сторонами.

Етап 4: За підтримки МОН/ГВП, ЗВО включає екологічні та соціальні положення, передбачені в ПЕСМ, та вимоги щодо запобігання COVID-19, до тендерної документації на проведення будівельних робіт. МОН/ ГВП здійснює нагляд.

Етап 5: Підрядник / ЗВО впроваджує заходи щодо пом'якшення наслідків (відповідно до розподілу обов'язків, описаного в ПЕСМ). МОН / ГВП забезпечує контроль і підтримку.

Етап 6: МОН/ВГВП та ЗО здійснюють моніторинг екологічної та соціальної ефективності проєктної діяльності ЗВО та дотримання положень ПЕСМ.

Етап 7: Звітність: МОН/ ГВП щоквартально звітують про екологічну і соціальну ефективність, використовуючи зразок Звіту про діяльність Проєкту (додаток А), доповнений реєстром (аварій) нещасних випадків (додаток Б).

6.2.3 Зразок ПЕСМ

ПЕСМ - це план конкретного об'єкта, який буде необхідний для проведення всіх ремонтних робіт ЗВО. ПЕСМ оцінює вплив на конкретні об'єкти і визначає відповідні заходи щодо пом'якшення наслідків, які будуть потрібні для мінімізації виявлених наслідків. ПЕСМ включає процедури моніторингу та звітності, а також конкретні МРВС для проєктної діяльності ЗВО.

Зразок ПЕСМ, представлений в додатку Д, допоможе в розробці ПЕСМ субпроєкту. Три частини зразку ПЕСМ необхідно адаптувати відповідно до конкретних потреб:

Частина 1 включає описову частину, яка характеризує проєкт, визначає інституційні та нормативні аспекти, описує технічний зміст проєкту, визначає будь-яку потенційну потребу в нарощуванні потенціалу та коротко описує процес віртуальних консультацій з громадськістю, відповідний для поточної кризової ситуації з COVID-19. Цей розділ повинен містити не більше двох сторінок. Додатки для надання додаткової інформації можуть бути надані в міру необхідності.

Частина 2 представляє контрольний перелік наслідків (так/ні) та пропонує заходи щодо пом'якшення екологічних та соціальних наслідків, яких треба дотримуватися, шляхом належного впровадження заходів перелічених та зазначених, як обов'язкові, у таблиці.

Контрольний перелік в частині був структурований таким чином, щоб забезпечити конкретні і здійсненні екологічні та соціальні заходи, які є зрозумілими особам, що не мають фахових знань (наприклад, менеджерам підрядної організації) і легко перевіряються і застосовуються.

Частина 3 містить простий план моніторингу, що дозволяє як підряднику, так і МОН / ГВП, так і фахівцям СБ здійснювати моніторинг впровадження заходів екологічного менеджменту і своєчасно виявляти відхилення і недоліки. Також Частина 3 була спеціально розроблена, щоб дозволити контролювати ключові параметри за допомогою простих засобів і персоналу без спеціальної професійної підготовки.

Частини 2 та 3 ПЕСМ повинні бути включені до тендерної документації для підрядників, оцінені під час тендеру та за їх впровадженням має здійснюватися належний нагляд під час виконання робіт.

6.2.4 Моніторинг дотримання Проєктом екологічних та соціальних вимог

МОН/ГВП забезпечить загальне стратегічне керівництво і підтримку ЗВО у розробці, впровадженні та моніторингу їхньої проєктної діяльності. ГВП координуватиме екологічний та соціальний моніторинг заходів, передбачених в РДЕСМ для ПЕСМ проєктної діяльності ЗВО. За допомогою екологічного та соціального моніторингу, команда проєкту може перевірити ефективність рекомендованих заходів для пом'якшення потенційних негативних наслідків діяльності Проєкту.

Нагляд за виконанням екологічних та соціальних заходів здійснюватиметься спеціалістом/консультантом ГВП з екологічних та соціальних питань та технічними інспекторами (інженерами/інженерами-екологами).

Сфера відповідальності ГВП щодо моніторингу включатиме:

- підтримку належної системи екологічного і соціального менеджменту, забезпечення дотримання національного законодавства, зокрема поточних законодавчих актів та наказів щодо COVID-19, і ЕСП та ЕСС Світового банку, а також дотримання вимог щодо охорони праці і техніки безпеки;
- Консолідацію проєктної діяльності ЗВО (її поточний стан і ПЕСМ) і подання до Банку Звіту по проєкту відповідно до шаблону (додаток А) кожні три місяці.
- Здійснення технічного нагляду за діяльністю з будівництва та реконструкції / модернізації об'єктів, пов'язаних з Проєктом/проєктною діяльністю ЗВО;
- Забезпечення відповідності діяльності в рамках Проєкту та його компонентів затвердженому плану та чинному законодавству, екологічним та соціальним вимогам, викладеним у тендерній документації;
- Забезпечення відповідності діяльності та послуг співробітників Програми вимогам норм і правил охорони праці та техніки безпеки;
- Забезпечення раціонального використання ресурсів та відповідального поводження з відходами;
- Залучення заінтересованих сторін, розгляд скарг і конфліктів, та вирішення проблемних питань, піднятих у зв'язку з діяльністю Проєкту;
- Контроль і нагляд за діяльністю субпідрядників, забезпечення дотримання екологічних та соціальних вимог Проєкту (проєктної діяльності ЗВО);
- Моніторинг наслідків проєктної діяльності ЗВО для навколишнього середовища та соціальних умов, та моніторинг дотримання вимог ЕСС СБ (План моніторингу ПЕСМ). Оцінка рівня проникнення ІКТ та здатність підрядників застосовувати інструменти віддаленого моніторингу (як-от, дрони, встановлені відеокамери), які

можуть ефективно використовуватися для здійснення контролю за будівельними роботами, консультацій і комунікацій із заінтересованими сторонами;

- Звітування перед Банком (за допомогою регулярних звітів Позичальника) про результати виконання екологічних і соціальних вимог в рамках Програми.

6.2.5 Звітність щодо екологічних та соціальних інцидентів

З метою досягнення повної відповідності вимогам ЕСРП СБ вся проєктна діяльність ЗВО, що реалізуються в рамках Проєкту, і пов'язані з ними об'єкти будуть визначені в Звіті про діяльність Проєкту¹⁷, зразок якого наведено в додатку А. Оновлений план діяльності Проєкту буде надаватися спеціалістам Світового банку з навколишнього середовища та соціальних питань кожний квартал.

Незважаючи на значні зусилля з управління екологічними та соціальними ризиками, пов'язаними з діяльністю Проєкту, інциденти можуть виникати в будь-якому разі. Інцидент в даному контексті є аварією (нещасним випадком) або негативною подією, що виникла в результаті недотримання стороною-виконавцем вимог національного законодавства і вимог ЕСП Банку, або через випадкові чи непередбачувані події під час реалізації Проєкту. Приклади інцидентів включають: смертельні випадки, нещасні випадки, що спричинили тяжкі наслідки і травми; соціальні наслідки від припливу робочої сили на ринок праці; сексуальну експлуатацію і наругу (СЕН) або інші форми насильства за ознакою статі (ГН); значне забруднення навколишнього середовища; втрату біорізноманіття або критичного середовища існування; втрату матеріальних об'єктів культурної спадщини; і втрату доступу до ресурсів громад. У разі зараження COVID-19 працівників підрядника або студентів/викладачів у кампусі ЗВО, де тривають будівельні роботи, також має використовуватися Інструмент реагування на екологічні та соціальні інциденти (ESIRT), а відповідно інформація має бути зазначена у Звіті про діяльність проєкту (Додаток А). Необхідно відслідковувати безпосередні та додаткові контакти, повідомити про них і самоізолюватися на термін у 14 днів.

Даний Інструмент реагування на екологічні та соціальні інциденти (ESIRT) призначений для надання допомоги сторонам-виконавцям в усуненні інцидентів, що виникають в ході реалізації Проєкту, та надання сторонам-виконавцям консультацій з питань їх реагування на такі інциденти.

ESIRT не замінює регулярний нагляд та звітність Проєкту, але він був розроблений, щоб допомогти сторонам-виконавцям реагувати, коли вони дізнаються про інциденти під час нагляду або в будь-який інший час.

ESIRT складається з наступних шести етапів в рамках процесу управління та звітності про інциденти:

¹⁷У Додатку А до цього РДЕСМ надається зразок документу для обліку діяльності Проєкту і відстеження її результатів.

- А. Етап 1 Початкова комунікація
- Б. Етап 2 Класифікація
- В. Етап 3 Розслідування
- Г. Етап 4 Реагування
- Ґ. Етап 5 Контроль за виконанням

Функції та обов'язки МОН щодо реагування на інциденти викладені в кожному з етапів. Цей ESIRT також містить Розділ про заходи реагування та заходи щодо усунення наслідків, в якому визначені приклади можливих заходів реагування сторін-виконавців на інциденти.

Детальний опис етапів ESIRT наводиться в додатку Д.

7. РОЗБУДОВА ПОТЕНЦІАЛУ, ПІДГОТОВКА КАДРІВ І ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА

7.1 Інституційний потенціал для впровадження РДЕСМ

Загальну відповідальність щодо впровадження РДЕСМ несе МОН під керівництвом та за підтримки Світового банку, особливо в ході підготовки проектної діяльності ЗВО. Здатність МОН/ГВП та ЗВО щодо вирішення екологічних та соціальних питань є незначною. МОН не має досвіду роботи з новими екологічними і соціальними стандартами Світового банку (ЕСС); не має необхідного персоналу з питань екологічного і соціального розвитку для нагляду за підготовкою і впровадженням необхідних інструментів ЕСС, оскільки екологічна та соціальна відповідальність за проектами розвитку делегована національним законодавством іншим урядовим установам. Місцеві ради мають інспекторів з охорони навколишнього природного середовища та працівників соціального захисту населення, але вони також не мають необхідних повноважень та можливостей.

Міністерство освіти і науки прийме на роботу спеціаліста / консультанта з екологічних та соціальних питань до ГВП для забезпечення відповідності проекту і проектної діяльності ЗВО національній нормативно-правовій базі та стандартам ЕСП Світового банку, застосовним до Проекту.

Персонал і відповідні заінтересовані сторони, які будуть залучені до впровадження Проекту, повинні пройти навчання для підвищення кваліфікації з екологічних та соціальних питань (а також команда ГВП, щоб вони могли контролювати реалізацію проектної діяльності ЗВО). МОН / ГВП відповідатимуть за розбудову потенціалу сторін-виконавців (ЗВО та підрядників).

МОН визнає важливе значення залучення заінтересованих сторін та комунікації для досягнення амбітних цілей, орієнтованих на розвиток, та результатів, які стоять перед Проектом. З цією метою команда Міністерства освіти і науки визначила декілька відповідних заінтересованих сторін (студентів та батьків, спільноту в цілому, урядовців, численні освітні установи, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки, заклади вищої освіти та ректорів/деканів), які можуть впливати на Проект/проектну діяльність ЗВО або бути заінтересованими в ній. Компоненти Проекту містять підкомпоненти та ресурси, що виділяються спеціально для створення інструментів і систем, які сприятимуть проведенню консультацій та обговорень із заінтересованими сторонами щодо діяльності Проекту/проектної діяльності ЗВО, а також змістовних консультацій щодо всієї проектної діяльності, яка може мати серйозні наслідки для сторін, що зазнали впливу проекту (РАР). Кошторис витрат для залучення заінтересованих сторін ще не визначений (Розділ 7.2).

Для оцінки ефективності заходів щодо пом'якшення наслідків необхідно здійснювати моніторинг в ході реалізації проєктної діяльності ЗВО. Процедури моніторингу та звітності забезпечать раннє виявлення впливів/ризиків, що вимагають вжиття конкретних заходів щодо пом'якшення наслідків. Очікується, що спеціаліст/консультант з екологічних та соціальних питань МОН/ГВП звітуватиме про хід реалізації Проєкту щодо виконання вимог ЕСС Банку. Звіт про діяльність Проєкту, наданий в Додатку А, є одним з інструментів, який може бути використаний для моніторингу та звітності щодо реалізації проєктної діяльності ЗВО. Плани моніторингу, які будуть розроблені в рамках ПЕСМ для кожного ЗВО, також можуть використовуватись в якості довідкового документа (Частина 3 Плану моніторингу в Додатку Д, План екологічного та соціального менеджменту) для моніторингу субпроєкту. Компонент 1 та Компонент 4 Проєкту приділяють особливу увагу розбудові потенціалу МОН в галузі управління та моніторингу системи вищої освіти та впровадження Проєкту. Розбудова потенціалу МОН/ГВП щодо моніторингу всієї діяльності Проєкту для забезпечення відповідності вимогам ЕСРП та ЕСС СБ буде невід'ємною частиною загальної програми ТД і програми розбудови потенціалу в рамках Проєкту.

7.2 Бюджет на впровадження РДЕСМ та розбудову потенціалу

Бюджет на впровадження РДЕСМ буде розроблено на ранніх етапах реалізації проєкту та повинен включати всі витрати, передбачені в запропонованих рекомендаціях РДЕСМ, включаючи розробку ПЕСМ для кожного проєкту ЗВО, залучення заінтересованих сторін і т. д.

Бюджет на впровадження РДСЕМ буде включати план заходів щодо розбудови потенціалу та відповідний бюджет.

Бюджет реалізації РДСЕМ буде розроблений в 3 (три) місячний термін від набуття чинності проєктом (тобто, початку його запровадження).

8. КОНСУЛЬТАЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ТА РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ

8.1 Оприлюднення РДЕСМ та консультації

Проект Рамкового документу з екологічного та соціального менеджменту для проекту «Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів» буде опублікований на вебсайті Міністерства освіти і науки для проведення консультацій із заінтересованими сторонами та громадськістю в цілому. Проект РДЕСМ буде представлений ключовим заінтересованим сторонам, партнерам з розвитку, організаціям громадянського суспільства та приватному сектору. Коментарі, отримані під час консультацій, будуть включені до остаточної версії РДЕСМ (з повним списком учасників).

У разі подання заявки на проведення зустрічі з громадськістю після оприлюднення, така зустріч має бути проведена віддалено/віртуально через кризу, пов'язану з пандемією COVID-19 (див. Главу 8 цього РДЕСМ та розділ 6 ПЗЗС щодо МРВС). Зважаючи на розвиток ситуації навколо COVID-19 в Україні та у світі, не рекомендується проводити очні консультації, семінари для цілей залучення заінтересованих сторін. Організація-виконавець має вивчити альтернативні способи проведення консультацій, у повній відповідності з останніми інструкціями щодо громадського здоров'я в Україні, інструкціями ВООЗ та Світового банку щодо залучення заінтересованих сторін, з метою пристосування формату консультацій з урахуванням певних обмежень. За результатами громадських обговорень будуть складені протоколи із зауваженнями та пропозиціями від заінтересованої громадськості. Проект РДЕСМ буде доопрацьовано з урахуванням зауважень і пропозицій протягом 30 календарних днів після оприлюднення, а його остаточний варіант буде розміщений на вебсайтах Міністерства освіти і науки і Світового банку.

У розділі 5.4 "Пропонований підхід до розкриття інформації" ПЗЗС детально визначаються Положення про розкриття інформації в рамках Проекту.

8.2 Консультації з громадськістю щодо ПЕСМ

Під час Консультації щодо ПЕСМ ЗВО має бути забезпечене залучення заінтересованих сторін до розробки проектної діяльності ЗВО. Більш конкретно, ЗВО за допомогою МОН будуть: (i) залучати представників різних заінтересованих сторін до висвітлення екологічних і соціальних питань проекту; (ii) роз'яснювати сутність проектної діяльності ЗВО місцевим громадам; (iii) заохочувати до участі місцеве населення (думки, страхи, побоювання, пропозиції та очікування); (iv) збирати соціально-економічні дані та інформацію від місцевих громад, пов'язану з проектною діяльністю ЗВО; (v), закладати основи для впровадження діяльності, запланованої в рамках проектної діяльності ЗВО.

Для досягнення вищезазначених цілей, ЗВО оприлюднять свої відповідні РДЕСМ на власних вебсайтах та відправлять їх електронною поштою до регіональних (обласних) та районних відділів освіти, місцевих відділів освіти об'єднаних територіальних громад (громад) та інших відповідних заінтересованих сторін (органи студентського самоврядування, НУО тощо). Не раніше, ніж через 10 робочих днів і не пізніше, ніж через 20 робочих днів після оприлюднення / розповсюдження ПЕСМ, ЗВО проведе віртуальні публічні слухання (оголошені на вебсайті і по інших відповідних каналах) для обговорення субпроєкту, його наслідків і заходів щодо пом'якшення наслідків, описаних в ПЕСМ.

Додаток В містить зразок, який МОН/ЗВО буде використовувати в ході впровадження Проєкту для консультацій із заінтересованими сторонами та реєстрації учасників та фіксування питань, обговорюваних в ході віртуальних нарад/слухань.

Переглянута остаточна версія ПЕСМ буде оприлюднена на веб-сайті МОН та ЗВО, а також надіслана Світового банку для ознайомлення.

8.3 Механізм розгляду та врегулювання скарг

Розгляд скарг, поданих особами, які зазнають впливу проєктів, що фінансуються Світовим банком, є важливим компонентом управління ризиками проєктів. МРВС може служити ефективним інструментом для раннього виявлення, оцінки та врегулювання скарг і, отже, для посилення підзвітності перед бенефіціарами. МРВС служить важливим механізмом отримання зворотного зв'язку, який може поліпшити вплив проєкту і пом'якшити небажані наслідки. МРВС на рівні проєкту буде доступний заінтересованим сторонам проєкту та іншим сторонам, які зазнають впливу, для подання запитань, зауважень, пропозицій та/або скарг та надання будь-якого типу зворотного зв'язку по всім видам діяльності, які фінансуються проєктом. Кожен ПЕСМ включатиме в себе МРВС на рівні проєктної діяльності ЗВО, а також МРВС для працівників, і буде нести ті ж функції, що і МРВС на рівні проєкту, але в локальному масштабі (вимоги до МРВС описані в главі 6 ПЗЗС).

Процес розслідування і врегулювання скарг обговорюється в Розділі 6 ПЗЗС і охоплює:

- Канал для подання скарг;
- Отримання і передачу на розгляд відповідальній особі;
- Розслідування;
- Відповідь заявнику;
- Право на оскарження.

Будь ласка, ознайомтеся із процедурою МРВС, яка докладно описана в ПЗЗС.

9. СУПРОВІДНІ ДОКУМЕНТИ

Цей РДЕСМ супроводжується наступними документами на рівні Проєкту, і працює в поєднанні з ними:

ПУТР повинна бути розроблена МОН і відповідати національним вимогам, а також цілям ЕСП Світового банку, зокрема ЕСС 2 Зайнятість та умови праці та ЕСС 4 Здоров'я та безпека населення. ПУТР охоплює права і свободи працівників, а також вимоги до умов праці в рамках проведення будівельних робіт, зокрема: (i) процедури, що відносяться до кожної категорії залучених працівників; (ii) умови праці; (iii) огляд ключових потенційних ризиків, що пов'язані з охороною праці (якщо такі є); (iv) огляд трудового законодавства України; і (iv) механізм або механізми розгляду і врегулювання скарг, доступні для всіх безпосередніх працівників і працівників за контрактом (і, якщо це доречно, для їхніх організацій). ПУТР буде оновлюватися в ході впровадження, після отримання більш детальної інформації про проєктну діяльність ЗВО, зокрема про види і масштаби будівельних робіт. Очікується, що проєкти ЗВО розроблятимуть ПУТР та/або вимагатимуть їх від підрядників, працівники яких братимуть участь у реалізації проєктної діяльності ЗВО (реконструкція/ремонт будівель ЗВО).

Придбання землі і переселення в ході реалізації Проєкту не передбачаються. . Однак, оскільки проєктна діяльність ЗВО ще не визначена, РКП повинна відповідати вимогам ЕСП Світового банку. МОН, як очікується, розробить РКП, в якій будуть визначені певні процедури придбання землі (добровільні і примусові, після вичерпання всіх технічних альтернатив), що будуть стосуватимуться будь-яких залишкових наслідків від придбання землі (тобто виявлення, проведення оцінки та надання компенсації людям, які зазнають економічних втрат або втрачають приватну власність, моніторинг і перевірка дотримання політики і процедур, а також МРВС (МРВС може бути затверджено із ПЗЗС).

ПЗЗС, розроблений МОЗ є основою для проведення відповідних консультацій (які мають проводитися віртуально під час кризи, пов'язаної з COVID-19) із заінтересованими сторонами та розкриття інформації. Мета ПЗЗС полягає в тому, щоб полегшити прийняття рішень щодо проведення ремонтних робіт в ЗВО шляхом своєчасного залучення людей, що зазнали впливу проєкту, та інших заінтересованих сторін, з тим щоб ці групи мали достатню можливість висловити свою стурбованість і підтримку. Документ ПЗЗС включає в себе МРВС (Глава 6). Процес розгляду та врегулювання скарг детально описаний, включаючи підвищення рівня обізнаності про МРВС, ролі та обов'язки в рамках МРВС і моніторинг і звітність в рамках МРВС. Форма обліку скарг / запитів також надана в додатку А до ПЗЗС.

Всі перераховані вище документи оприлюднюються і консультації щодо них проводяться разом з консультаціями щодо РДЕСМ.

Додаток А. Шаблон Звіту про діяльність проєкту

Колонка «Поточний стан робіт» повинна містити детальну місячну / річну хронологію із зазначенням відповідного місяця для різних етапів проєктної діяльності ЗВО (розробка, будівельні роботи)

Найменування проєктної діяльності ЗВО / короткий опис діяльності	Статус державної процедури видачі екологічних дозволів - ОВД (ОВС) Не потрібно/ В процесі/ Завершено	Статус ПЕСМ / aRAP /Плану залучення заінтересованих сторін/ консультацій з громадськістю	Скарги, отримані протягом звітного періоду, предмет скарг, статус вирішення (очікує / в процесі / вирішено)	Поточний стан робіт (терміни початку/завершення проєктних робіт, невирішені питання, дані МРВС)	Відвідування об'єкту протягом звітного періоду (дати, висновки, надіслані запити на впровадження коригувальних заходів, подальші дії)	Наступне заплановане відвідування об'єкта (дати, конкретні питання для перевірки)
НАЗВА ЗВО / ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗВО 1						
НАЗВА ЗВО / ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗВО 2						

Додаток Б Реєстр аварій (нещасних випадків)

Дата	Тема події (що сталося)	Постраждалі (відсутність, госпіталізація, летальність)	Поінформовані сторони звіту, поданого (в залежності від нещасного випадку: органи влади тощо), номер справи та дата	Надана інформація	Невирішені питання

Додаток В: Стислий виклад результатів консультацій із заінтересованими сторонами (Питання, проблеми, учасники)

Дата (від – до)	Учасники	Місце проведення (може бути онлайн)	Основні теми обговорення

Через всесвітню пандемію COVID-19, будь-які подальші зустрічі для консультацій із заінтересованими сторонами з метою представлення та обговорення РДЕСМ та RPF, LMP, ЕСЗП та інших документів, пов'язаних з проектом, будуть проводитися віддалено/віртуально.

Додаток Г. Контрольний перелік для екологічної та соціальної перевірки (відбору) проектної діяльності ЗВО (діяльності Проекту)

Контрольний список для заповнення та зберігання в документації.

КРИТЕРІЇ			Коментар консультанта ГВП з екологічних та соціальних питань
	ДА	НІ	
Запропонована проектна діяльність ЗВО			
Чи планується здійснення діяльності в межах або поблизу природних територій/ об'єктів, які охороняються або територій / об'єктів, які знаходяться на розгляді Міністерства енергетики та захисту довкілля для надання їм офіційного статусу охоронюваного об'єкта?			
Чи може робота, яка виконується в рамках проектної діяльності ЗВО, мати потенційний вплив на території, що мають важливе значення для місцевої або національної культурної спадщини?			
Чи висловлювало населення району (області) або громадські об'єднання будь-яку занепокоєність чи явну незгоду щодо екологічних аспектів запланованої господарської діяльності?			

<p>Чи планується пошкодження рослинного покриву при проведенні реконструкції та модернізації об'єкту?</p>			
<p>Чи планується пошкодження ґрунтового покриву, земель і ландшафтів при проведенні реконструкції та модернізації об'єкта?</p>			
<p>Чи спричинить запланована діяльність підвищення рівня шуму, іонного випромінювання та вібрації, що вимагатиме організації моніторингу шуму, вібрації та випромінювання?</p> <p>Чи буде впливати збільшення шуму (рівень та/або частота) на учнів/студентів і викладачів закладу або відвідувачів/працівників об'єктів, розташованих поблизу даного об'єкта (природне середовище проживання, лікарні та медичні установи, соціальні центри)?</p>			
<p>Чи будуть вжиті заходи щодо зниження забруднення атмосферного повітря при проведенні будівельних робіт?</p>			
<p>Чи планується організація і своєчасне обслуговування сухих (біо) туалетів на будівельному майданчику?</p>			
<p>Чи планується використання небезпечних матеріалів та/або речовин при проведенні робіт з реконструкції та модернізації, які:</p> <ul style="list-style-type: none"> • потребують спеціальних дозволів та ліцензій; • потребують ліцензій або навченого персоналу; • заборонені в Європейському Союзі; • мають вимоги до управління відповідно до законодавства України; • можуть призвести до забруднення ґрунту та води у разі відсутності адекватних заходів моніторингу та контролю. 			

Чи буде створена/використовуватися система поводження з будівельними та твердими побутовими відходами при проведенні будівельних робіт?			
Чи буде розроблений/використовуватися план реагування у надзвичайних ситуаціях?			
Чи будуть виконуватися масштабні будівельні роботи, як-от ремонт покрівлі, заміна фасаду, руйнування перегородок, зокрема несучих конструкцій та ін.?			
Чи будуть роботи проводитися одночасно з освітнім процесом в безпосередній близькості від місць проведення навчання?			

Контрольний перелік для оцінки соціальних наслідків та ризиків проєктної діяльності ЗВО

Можливі соціальні наслідки / ризики	Так	Ні	Не відомий	Детальна інформація
1. Чи включатиме діяльність в рамках проєкту зведення нових будівель?				
2. Чи включає діяльність в рамках проєкту оновлення або реконструкцію існуючих фізичних об'єктів?				
3. Чи може проєктна діяльність призвести до будь-якого незворотного пошкодження або втрати житла, іншого майна, використання ресурсів?				
4. Чи є місце, вибране для цих робіт, вільним від обтяжень і знаходиться на земельній ділянці у володінні держави/уряду/громади?				
5. Чи вимагає цей субпроєкт придбання земельних ділянок у приватній власності?				
6. Якщо ділянка знаходиться у приватній власності, чи можна придбати цю землю шляхом переговорів? (Продавець, готовий продати - Покупець, готовий купити)				
7. Якщо земельна ділянка повинна бути придбана, чи відомий фактичний розмір ділянки і статус власності?				
8. Чи готові ці землевласники добровільно пожертвувати необхідну землю для цього субпроєкту?				
9. Чи можуть землевласники, що зазнали впливу проєкту, втратити більше 10% площі своєї землі / будови через дарування?				

10. Чи є земля для мобілізації матеріальних засобів або транспорт для цивільних робіт в межах існуючої ділянки / право сервітуту?				
11. Чи є будь-які передбачувані об'єкти / місця розташування проекту, які будуть використовуватися для будівельних робіт, на землях яких проживають або ведуть бізнес особи, що не мають права власності на ці земельні ділянки?				
12. Чи можливий якийсь тимчасовий вплив?				
13. Чи мають люди можливості для переселення, припинення ділової / комерційної діяльності / заробітку час будівництва?				
14. Чи є необхідним фізичне переміщення людей через будівництво?				
15. Чи передбачає цей проект переселення будь-яких осіб? Якщо так, надайте детальну інформацію.				
16. Чи будуть втрачені / пошкоджені сільськогосподарські угіддя, сільськогосподарські культури, які там вирощуються, дерева?				
17. Чи будуть втрачені доходи і засоби до існування?				
18. Чи будуть люди постійно або тимчасово втрачати доступ до об'єктів, послуг або природних ресурсів?				
19. Чи призведе проект до втрати роботи / робочих місць?				
20. Чи створить проект значний приплив робочої сили внаслідок нового будівництва?				
21. Чи потребує будівельна діяльність додаткової / кваліфікованої робочої сили з-за меж населеного пункту?				
22. Чи призведе діяльність субпроекту / будівельна діяльність до руйнування / порушення способу життя громади, що приймає?				
23. Чи буде зведення нових будівель, дренажних ліній спричиняти будь-яке ушкодження сусідніх будинків, колодязів, земель?				
24. Чи створить діяльність цього проекту будь-яку міжгрупову або внутрішньогрупову напруженість / конфлікти?				
25. Чи існують будь-які незахищені або вразливі групи населення (включаючи корінні народи, соціально маргіналізовані громади, такі як роми, літні люди, бездомні, етнічні меншини, які проживають у запропонованих місцевостях або які зазнають впливу проекту)?				

Результати екологічної та соціальної перевірки

Позначте відповідне Категорія ризику "Високий". Несприятливий вплив, виключення з фінансування Категорія ризику "Значний". Обмежений або тимчасовий, але значний вплив, виключення з фінансування Категорія ризику "Помірний". Обмежений або тимчасовий вплив Категорія ризику "Низький". Мінімальний вплив	Підготовлено:
	Ім'я та підпис:
	Призначення:
	Дата:
	Затверджено:
	Ім'я та підпис:
	Призначення:
	Дата:

Додаток Д. План екологічного та соціального менеджменту

Наведений нижче формат контрольного переліку був розроблений командою Світового банку із захисних заходів з метою надання "прикладів належної практики" і призначений для зручності користувачів. Запропонований нижче формат контрольного переліку ПЕСМ може використовуватися для проєктної діяльності ЗВО з низьким рівнем ризику, таких як ремонт ЗВО..

Частина 1. Загальна інформація про проєктну діяльність ЗВО, що включає описову частину, яка характеризує проєкт і визначає інституційні та законодавчі аспекти, технічний зміст проєкту, потенційну потребу в програмі розбудови потенціалу та опис процесу проведення консультацій з громадськістю (віддалено/віртуально під час кризи COVID-19). Цей розділ повинен містити не більше двох сторінок. Додатки для надання додаткової інформації можуть бути надані в разі необхідності.

Частина 2. Контрольний перелік для визначення обсягу оцінки та застосування РДЕСМ та ЕСС СБ включає контрольний перелік для екологічної і соціальної перевірки, в якому діяльність і потенційні екологічні проблеми можуть бути перевірені в простому форматі «так/ні». Якщо будь-яка конкретна діяльність / проблема позначається відповіддю "Так", робиться посилання на відповідний розділ в наступній таблиці, який містить чітко сформульовані заходи з управління та пом'якшення наслідків. Якщо є резерв, що може використовуватися на будівельні матеріали, необхідно чітко вказати його розмір і місце знаходження. Діяльність щодо пом'якшення впливу в рамках ПЕСМ для кожного субпроєкту повинна містити докладний опис характеристик, які будуть контролюватися. Наприклад, для характеристики «шум» повинні бути вказані чутливі рецептори і межі шуму, які будуть контролюватися.

Частина 3. Зміст плану моніторингу представляє собою план моніторингу діяльності в ході будівництва та реалізації Проєкту. Він залишається у необхідному для ПЕСМ форматі, що запропоновано відповідно до звичайних вимог Банку для проєктної діяльності ЗВО категорії Б. Мета цього контрольного переліку полягає в тому, щоб Частина 2 і частина 3 були включені в тендерну документацію для підрядників, оцінені в ході тендерного процесу і ретельно контролювалися під час виконання робіт.

Частина 1. Загальна інформація про проєктну діяльність ЗВО.

ІНСТИТУЦІЙНА ТА АДМІНІСТРАТИВНА ІНФОРМАЦІЯ			
Країна			
Назва проєкту			
Область і сфера застосування проєктної діяльності ЗВО			
Інституційні механізми (Світовий банк)	Світовий банк	Управління проєктом	Заклад вищої освіти (Бенефіціар інвестицій)

Механізми впровадження (ім'я та контактна інформація)	Нагляд за виконанням ЕСС	Нагляд на місцевому рівні з боку районного відділу освіти	Нагляд за будівельними роботами	Підрядник
ОПИС ОБ'ЄКТА (ЗВО)				
Найменування об'єкта				
Опишіть місце розташування			Додаток 1: Карта об'єкта ☐ Так ☐ Ні	
Хто є власником земельної ділянки?				
Опис географічних, фізичних, біологічних, геологічних, гідрографічних і соціально-економічних умов				
Орієнтовна потреба будівництва в сировині та матеріалах				
ЗАКОНОДАВСТВО				
Визначення національного та регіонального законодавства та дозволів, що застосовуються до проектної діяльності				
ГРОМАДСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ				

Вкажіть, коли / де
проводились
громадські
обговорення

Частина 2 Приклад Контрольного переліку для визначення впливів та діяльності (заходів) щодо пом'якшення впливів

ЕКОЛОГІЧНА/СОЦІАЛЬНА ПЕРЕВІРКИ			
	Діяльність/ питання	Статус	Застосовувані заходи
Чи включає діяльність на об'єкті наступні аспекти?	0 Інформування та створення безпечних умов праці	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ 0 нижче
	А. Реконструкції/ремонт будівлі ОЗ	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ А нижче
	Б. Вплив на поверхневі і підземні води	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ Б нижче
	В. Будівлі історико-культурної спадщини та артефакти	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ В нижче
	Г. Небезпечні або токсичні матеріали та відходи	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ Г нижче
	Г . Збереження лісів, водно-болотних угідь і (або) охоронюваних природних територій	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ Д нижче
	Д. Небезпека боєприпасів, що не розірвалися	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ Е нижче
	Е. Дорожній рух, громадський транспорт і безпека пішоходів	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ Є нижче
	Є. Управління соціальними ризиками	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ Ж нижче

Заходи щодо пом'якшення наслідків.

Діяльність	ХАРАКТЕРИСТИКА	КОНТРОЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ ЩОДО ПОМ'ЯКШЕННЯ НАСЛІДКІВ
0. Загальні умови	0 Інформування та створення безпечних умов праці	<p>Місцеві департаменти архітектури та будівництва і територіальні органи Міністерства енергетики та захисту довкілля проінформовані про майбутні роботи.</p> <p>Інформування широкої громадськості здійснюється через засоби масової інформації та (або) інформацію, у місцях відкритого доступу (включаючи сам об'єкт).</p> <p>Всі дозволи на будівельно-монтажні роботи, передбачені законодавством, отримані.</p> <p>Підрядник офіційно погодився, що всі роботи будуть проводитися з дотриманням заходів безпеки на будівництві (обов'язкових інструкцій з охорони праці) та правил будівельно-монтажних робіт для максимального пом'якшення впливу на здоров'я населення і навколишнє середовище. Те ж саме стосується періоду експлуатації всього встановленого нового обладнання (лабораторії, вітрові турбіни, сонячні батареї і т. д.).</p> <p>Дошки оголошень на будівельних майданчиках повинні визначати графік будівельно-монтажних робіт із зазначенням перерв на обід і т. д.</p> <p>ЗІЗ (засоби індивідуального захисту) усіх працівників будуть відповідати вимогам міжнародних стандартів (завжди використовуються каски, респіратори і захисні окуляри, при необхідності використовуються захисні ремені і спеціальне взуття). Те ж саме стосується періоду експлуатації всього встановленого нового обладнання (лабораторії, вітрові турбіни, сонячні батареї і т. д.)</p> <p>На відповідних дошках оголошень має міститися інформація для працівників про ключові правила та вимоги, яких необхідно дотримуватися. Те ж саме відноситься до періоду експлуатації всього встановленого нового обладнання (лабораторії, вітрові турбіни, сонячні батареї і т. д.)</p>

Діяльність	ХАРАКТЕРИСТИКА	КОНТРОЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ ЩОДО ПОМ'ЯКШЕННЯ НАСЛІДКІВ
<p>А. Реконструкція/ремонт будівлі ЗВО та (або) будівельна діяльність</p>	<p>Якість атмосферного повітря</p>	<p>При проведенні земляних робіт застосовуються методи боротьби з пилом, наприклад, розпилення води або змочування землі.</p> <p>Використання жолобів для будівельного сміття при внутрішньому демонтажі вище першого поверху.</p> <p>Будівельні відходи, вилучені ґрунтові і неметалеві будівельні матеріали зберігаються на спеціально розроблених майданчиках з своєчасним зволоженням і контролем запиленості.</p> <p>Під час пневматичного буріння або видалення поверхневого шару дорожнього покриття і фундаменту пил повинен придушуватися постійним зрошенням та / або на об'єкті повинні бути встановлені захисні екрани.</p> <p>Навколишні тротуари (пішохідні доріжки) і дороги утримуються в чистоті від пилу і будівельних відходів, щоб зменшити кількість пилу.</p> <p>Вся техніка повинна проходити своєчасні технічні огляди на станціях технічного обслуговування на предмет викидів СО і задимлення, простій будівельної техніки з увімкненими двигунами на майданчиках не допускається.</p>
	<p>Шум</p>	<p>Будівельні роботи повинні проводитися тільки в період часу, зазначений в дозволі/тендерних документах/договорі.</p> <p>Повідомити місцеві громади про графік робіт, якщо він відрізняється від стандартних робочих годин.</p> <p>На час робіт будуть закриті кожухи двигунів генераторів, повітряних компресорів та інших подібних пристроїв, обладнання буде знаходитися на максимальній відстані від місць проживання населення.</p>

Діяльність	ХАРАКТЕРИСТИКА	КОНТРОЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ ЩОДО ПОМ'ЯКШЕННЯ НАСЛІДКІВ
	Якість води	На об'єкті повинні вживатися протиерозійні та протизсувні заходи, під час розгортання будівельного майданчика, будівництва зливової каналізації або рекультивації для запобігання зсуву ґрунту за межі будівельного майданчика.
	Управління відходами	<p>Для всіх основних видів відходів, очікуваних від робіт з вивезення родючого ґрунту, демонтажу та будівництва, повинні бути визначені місця збору і об'єкти для використання, знешкодження та захоронення відходів.</p> <p>Будівельні відходи будуть відокремлені від комунальних відходів шляхом збору їх в окремі контейнери.</p> <p>Будівельні відходи збиратимуться та передаватимуться на об'єкти з використання, знешкодження відповідно до реєстру об'єктів з використання, знешкодження, зберігання та утилізації відходів в Україні.</p> <p>Документація щодо поводження з відходами зберігатиметься як свідчення належного поводження з відходами.</p>
	Доступність та інклюзивність	Проекти реконструкції приміщень освітніх установ включатимуть переобладнання для загального доступу - пандуси, ліфти тощо – якщо вони відсутні в існуючій конструкції.
	Ефективність використання ресурсів (матеріалів).	По мірі можливості проектна документація для реконструкції існуючих приміщень закладів освіти буде включати доцільні елементи утеплення (віконних рам, покрівлі та ін.), спрямовані на економію теплової енергії та впровадження енергоефективного освітлення.

Діяльність	ХАРАКТЕРИСТИКА	КОНТРОЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ ЩОДО ПОМ'ЯКШЕННЯ НАСЛІДКІВ
Б. Вплив на поверхневі і підземні води	Якість води	<p>Неконтрольований забір ґрунтових вод чи неконтрольоване скидання цементних розчинів або будь-якої іншої забрудненої води в ґрунт або прилеглі поверхневі води на об'єкті здійснюватися не будуть. Підрядник отримає необхідні дозволи на водокористування та дренаж.</p> <p>На об'єкті повинні бути організовані каналізаційні системи та вжиті заходи для запобігання забруднення, блокування або інших можливих негативних впливів на природні екосистеми в результаті будівельних робіт на об'єкті.</p> <p>Необхідно вжити заходів щодо запобігання розливів паливно-мастильних матеріалів та інших токсичних або небезпечних речовин.</p> <p>Очищення будівельних машин і техніки повинно проводитись тільки у спеціально відведених місцях для запобігання попадання забруднених стічних вод в поверхневі води.</p>
В. Будівлі історико-культурної спадщини та артефакти	Культурна спадщина	<p>Якщо будівельні роботи проводяться в будівлі, що має історико-культурну цінність, необхідно повідомити Міністерство культури та інформаційної політики і отримати всі необхідні дозволи від місцевих органів влади, а також спланувати і провести всі будівельні роботи відповідно до вимог законодавства України.</p> <p>Необхідно забезпечити дотримання всіх правил і вимог щодо опису та внесення до реєстру артефактів або інших можливих "випадкових знахідок", виявлених при проведенні земляних або будівельних робіт, інформування відповідальних осіб, припинення всіх робіт або зміни плану їх проведення в залежності від знахідок.</p>
Г. Небезпечні або токсичні матеріали та відходи	Робота з азбестом	<p>Якщо на об'єкті проводяться роботи з азбестом, він повинен бути чітко позначений/маркований як небезпечний матеріал.</p> <p>Всі азбестовмісні відходи (шифер даху та ін.) повинні бути передані на утилізацію відходів.</p>

Діяльність	ХАРАКТЕРИСТИКА	КОНТРОЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ ЩОДО ПОМ'ЯКШЕННЯ НАСЛІДКІВ
	Поводження з небезпечними матеріалами та відходами	<p>Тимчасове зберігання небезпечних чи токсичних речовин і відходів класів небезпеки 1 і 2 на об'єкті буде організовано в окремих приміщеннях відповідно з законодавством України (відходи, що містять ртуть, свинцеві акумулятори, неушкоджені з невикористаними електролітними батареями та ін.) без несанкціонованого доступу людей і з відповідним маркуванням / етикетками.</p> <p>Порядок поводження з небезпечними відходами повинен бути визначений в інструкціях по поводженню з відходами.</p> <p>Відходи повинні перевозитися відповідно до законодавства України про перевезення небезпечних відходів.</p> <p>Фарби або розчинники з токсичними інгредієнтами або фарби на основі свинцю не будуть використовуватися.</p>
Г . Збереження лісів, водно-болотних угідь і (або) охоронюваних природних територій	Захист екосистем	<p>Всі природні екосистеми, водно-болотні угіддя та охоронювані території в безпосередній близькості від об'єкта будівництва не будуть пошкоджені або використані.</p> <p>Слід проводити обстеження та інвентаризацію великих дерев в безпосередній близькості від будівельних робіт. Великі дерева повинні бути позначені і огорожені для захисту, їх коренева система повинна бути захищена, і будь-яке пошкодження дерев має бути попереджено.</p> <p>Слід передбачити захисні заходи для прилеглих водно-болотних угідь, щоб уникнути ерозії і утворення осадів, включаючи, наприклад, розгортання будівельного майданчика.</p> <p>На прилеглих територіях, особливо в незахищених районах, забороняється створення несанкціонованих кар'єрів, місць зберігання або несанкціонованого захоронення відходів.</p>

Діяльність	ХАРАКТЕРИСТИКА	КОНТРОЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ ЩОДО ПОМ'ЯКШЕННЯ НАСЛІДКІВ
		<p>Забороняється завдавати шкоди або використовувати природні екосистеми, водноболотні угіддя та охоронювані території, розташовані в безпосередній близькості від об'єкта будівництва.</p> <p>Встановить пристрої для запобігання гніздування птахів в безпосередній близькості від вітрових турбін.</p>
<p>Д. Небезпека боєприпасів, що не розірвалися</p>	<p>Небезпека для здоров'я і безпеки людини</p>	<p>Перед початком будь-яких земляних робіт підрядник повинен забезпечити, щоб будівельний майданчик попередньо був обстежений на предмет наявності боєприпасів.</p>
<p>Е. Дорожній рух, громадський транспорт і безпека пішоходів</p>	<p>Пряма або непряма небезпека, створювана будівельними роботами, для руху громадського транспорту та пішоходів</p>	<p>Відповідно до вимог національного законодавства підрядник забезпечує огороження будівельного майданчика і чітке регулювання будівельних робіт в даному районі:</p> <p>Для громадськості та громадського транспорту повинні бути встановлені чіткі попереджувальні знаки про всі потенційно небезпечні роботи.</p> <p>Має бути організована система управління рухом і навчання персоналу, особливо для забезпечення доступу до об'єкта і довколишнього інтенсивного руху. Передбачені безпечні пішохідні доріжки і переходи для пішоходів в місцях руху громадського транспорту і будівельних машин.</p> <p>Робочі години повинні бути скоректовані залежно від місцевого руху, наприклад, щоб уникнути активного руху в години пік або під час руху худоби.</p> <p>При необхідності на об'єкті слід контролювати рух транспорту для забезпечення безпечного проходу людей.</p> <p>Необхідно забезпечити безпечний і постійний доступ населення в усі довколишні офіси, комерційні та житлові будівлі під час будівельних робіт.</p>

Діяльність	ХАРАКТЕРИСТИКА	КОНТРОЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ ЩОДО ПОМ'ЯКШЕННЯ НАСЛІДКІВ
Є. Управління соціальними ризиками	Управління зв'язками з громадськістю	<p>Застосовуються всі заходи, необхідні для забезпечення безперервності освітнього процесу ЗО (наприклад, тимчасове розміщення студентів, транспорт тощо).</p> <p>Призначається місцева контактна особа у складі групи підрядника, що відповідає за зв'язок з місцевим населенням/адміністрацією ЗО та отримання від них запитів/скарг.</p> <p>Проводяться консультації з місцевими громадами для виявлення та активного вирішення потенційних конфліктів між зовнішньою робочою силою та місцевим населенням.</p> <p>Здійснюється підвищення обізнаності місцевих громад про ризики захворювань, що передаються статевим шляхом, пов'язані з присутністю зовнішньої робочої сили, та залучення місцевих громад до діяльності з підвищення обізнаності.</p> <p>Надання інформації про будівельні та робочі графіки, перерви в обслуговуванні, маршрути об'їзду та тимчасові автобусні маршрути, вибухові роботи та знесення, залежно від обставин.</p> <p>Обмежуються будівельні роботи в нічний час. При необхідності переконайтеся, що нічні роботи ретельно сплановані, а громада належним чином поінформована, щоб вони могли вжити необхідних заходів.</p> <p>Принаймні за п'ять днів до будь-якої перерви в обслуговуванні (включаючи водопостачання, електрику, телефон, автобусні маршрути), поінформуйте громаду за допомогою розміщення оголошень на об'єкті, на автобусних зупинках і на території будинків/підприємств, які зазнають впливу.</p> <p>Вирішуйте проблеми, що виникають, за допомогою механізму розгляду і врегулювання скарг, запровадженого роботодавцем у встановлені терміни в рамках відповідальності підрядника.</p> <p>Наскільки це можливо, робочі містечка не повинні розташовуватися поруч із місцевими громадами.</p>

Діяльність	ХАРАКТЕРИСТИКА	КОНТРОЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ ЩОДО ПОМ'ЯКШЕННЯ НАСЛІДКІВ
		Створення і функціонування робочих містечок має здійснюватися при консультуванні з сусідніми громадами.
	Організація праці	<p>У разі доцільності, мають залучатися некваліфіковані або напівкваліфіковані працівники з місцевих громад, та проводитися навчання відповідним навичкам для підвищення рівня участі місцевого населення.</p> <p>На робочому місці передбачені відповідні туалети (туалети та санітарні зони) з достатньою кількістю гарячої та холодної проточної води, мила і сушарок для рук. Тимчасова септична система повинна бути встановлена для будь-якого житлового трудового містечка і не спричиняти забруднення прилеглих водотоків.</p> <p>Підвищити обізнаність працівників про загальне управління взаємовідносинами з місцевим населенням, розробити кодекс поведінки відповідно до міжнародної практики і суворо дотримуватися його, включаючи звільнення працівників і фінансові санкції відповідного розміру.</p>

Частина 4. Зміст Плану моніторингу (обов'язковий)

<p>Етап</p>	<p>Контрольовані параметри</p> <p><i>Які аспекти будуть контролюватися?</i></p>	<p>Місце проведення моніторингової діяльності</p> <p><i>Вкажіть місце проведення моніторингу для кожного обраного аспекту</i></p>	<p>Процедура моніторингу</p> <p>у</p> <p><i>Як будуть проводитися вимірювання?</i></p>	<p>Графік моніторингу</p> <p><i>Який графік / чи він проводиться на регулярній основі?</i></p>	<p>Організація моніторингу</p> <p><i>Вкажіть відповідальних осіб за моніторинг кожного аспекту</i></p>	<p>Вартість моніторингу</p> <p><i>Вкажіть витрати, пов'язані з моніторингом, якщо вони не включені до бюджету проєкту</i></p>
<p>Проектування</p>						
<p>Будівництво</p>						
<p>Експлуатація</p>						

Додаток Е. Вимоги до звітності ESIRT

1. Управління аваріями (нещасними випадками) і процес звітності

А. Етап 1 - Початкова комунікація

У разі аварії (нещасного випадку), випадку зараження COVID-19 серед студентів/викладачів/робітників, на будь-якому з об'єктів Проєкту, підрядники проінформують ГВП та / або команду Банку; проінформують належні органи влади відповідно до місцевих законодавчих вимог; забезпечать безпеку працівників, громадськості та нададуть негайну допомогу.

Як тільки будь-якому члену команди підрядника або ГВП стане відомо про підозрювану або фактичну аварію (нещасний випадок), член команди повідомить ГВП та / або команду Банку. Це початкове повідомлення буде відправлено незалежно від серйозності аварії (нещасного випадку). Найважливіший елемент цієї комунікації - швидкість. Коли повідомляється про інцидент, наступні питання визначають тип інформації, яку необхідно швидко зібрати:

- Що це була за аварія (нещасний випадок)? Що сталося? З чим або з ким?
- Де і коли сталася аварія (нещасний випадок)?
- Яке джерело цієї інформації? Як ви дізналися про цю аварію (нещасний випадок)?
- Чи є основні факти події зрозумілими і незаперечними, або існують суперечливі версії?
- Які були умови або обставини, при яких сталася аварія (нещасний випадок)?
- Аварійна ситуація все ще триває або її вдалося локалізувати?
- Чи є людські жертви або серйозні ушкодження?
- Наскільки серйозною була аварія (нещасний випадок)? Які заходи вживаються для її усунення? Як реагує МОН?
- Які додаткові подальші дії потрібні, і які відповідні часові рамки?
- Чи є співробітники Банку, причетні до цієї аварії?

Вимога до звіту буде визначена в ПЕСЗ Проєкту. Відповідно до вимог контрактів, підрядник буде повідомляти ГВП про аварії (нещасні випадки) - МОН забезпечить включення зобов'язань щодо звітування про дотримання вимог ESHS (Екологічні, соціальні вимоги, та вимоги до охорони праці і безпеки) до трудових та інших відповідних договорів. МОН стежитиме за наданням звітів про аварії (нещасні випадки).

Б. Етап 2 - Класифікація (виконується командою Банку)

На основі отриманої інформації, команда Банку буде класифікувати аварію (нещасний випадок) базуючись на декількох факторах, включаючи характер і масштаби аварії (нещасного випадку), а також необхідну терміновість реагування. Існує три рівні класифікації: індикативна, серйозна і важка. Огляд різних рівнів наданий у текстовому блоці нижче.

Текстовий блок 1. Інструкція з класифікації аварій (нещасних випадків)

Індикативний

- Відносно незначний і дрібномасштабний локалізований інцидент, що негативно впливає на невеликий географічний район або невелику кількість людей
- Не спричиняє значної або непоправної шкоди.

- Невиконання узгоджених екологічних та соціальних заходів з обмеженими безпосередніми наслідками

Серйозний

- Інцидент, який заподіяв або потенційно може завдати значної шкоди навколишньому природному середовищу, працівникам, громадам або природним або культурним ресурсам.
- Невиконання екологічних та соціальних заходів зі значними наслідками або неодноразове недотримання екологічної та соціальної політики щодо інцидентів
- Нездатність усунути відповідні недотримання вимог, що потенційно може призвести до значних наслідків
- Складно та/або витратно відновити попередній стан
- Може призвести до певного рівня тривалого пошкодження або травми
- Вимагає невідкладного реагування
- Може становити значний репутаційний ризик для Банку.

Важкий

- Будь-які смертельні випадки
- Інцидент, який заподіяв або потенційно може завдати значної шкоди навколишньому природному середовищу, працівникам, громадам або природним або культурним ресурсам.
- Нездатність усунути серйозне недотримання, яке потенційно може привести до значних наслідків, які неможливо змінити
- Нездатність усунути відповідні недотримання вимог, що потенційно може призвести до значних наслідків, які неможливо змінити
- Складно та/або витратно відновити попередній стан
- Може призвести до значного тривалого пошкодження або травми
- Вимагає невідкладного та термінового реагування
- Становить значний репутаційний ризик для Банку

В. Етап 3 - Розслідування - Що сталося?

МОН буде:

- Оперативно надавати запитувану Банком інформацію та сприяти відвідуванню місця події.
- Проводити або спонукати підрядника провести аналіз першопричин (RCA), щоб зрозуміти і задокументувати першопричину(-и) аварії (нещасного випадку). RCA буде ґрунтуватися на існуючих в країні процедурах. Ступінь розслідування (RCA), проведеного підрядником МОН, буде пропорційна серйозності аварії. МОН або підрядник будуть нести відповідальність за фінансування підготовки RCA.
- RCA буде завершена якомога швидше, в ідеалі протягом 10 днів після аварії. Висновки RCA будуть використані підрядником і МОН для розробки заходів, які будуть включені до Стандартного плану коригувальних дій (СПКД) в якості доповнення до існуючих захисних інструментів Проєкту.

- Надавати RCA Банку разом із повною інформацією про аварію (нещасний випадок); за необхідності, сприяти додатковому відвідуванню об'єкта (-ів).

МОН забезпечуватиме розслідування аварій (нещасних випадків) для з'ясування того, що сталося і чому, з тим щоб можна було розпочати процеси і запровадити заходи з метою уникнення повторення аварій (нещасних випадків) і застосовувати відповідні ліквідаційні заходи. Команда Банку може надати підтримку МОН в забезпеченні того, щоб підрядник або МОН провели відповідну RCA.

Г. Етап 4 - Реагування

МОН розробить СПКД і обговорить з Банком, включаючи дії, обов'язки і терміни реалізації, а також програму моніторингу МОН.

У разі *індикативної* аварії (нещасного випадку) можливо єдиними необхідними діями будуть документування аварії (нещасного випадку) та реагування МОН/підрядника. У разі серйозної і важкої аварії (нещасного випадку), коли RCA або інше розслідування проводиться МОН/підрядником, Банк і МОН узгодять комплекс відповідних заходів щодо усунення першопричин, щоб допомогти запобігти будь-якому повторенню аварії (нещасного випадку). Заходи, визначені цільовою групою як належні, будуть відображені в Стандартному плані коригувальних дій (СПКД).

Текстовий блок 2 - Приклад плану дій МОН після нещасного випадку, пов'язаного з Проектом

- 1) Щомісячні наради на місцях, в яких бере участь ГВП і які охоплюють оновлення захисних заходів (мають проводитися віртуально через кризу, пов'язану з COVID-19)
- 2) Щомісячний звіт консультанта з нагляду міститиме детальну інформацію про хід впровадження ПЕСМ, а також про аварії (нещасні випадки) та скарги.
- 3) ГВП буде направляти Банку щомісячні звіти про хід виконання робіт протягом 1 тижня з моменту отримання від консультантів з нагляду.
- 4) Журнали обліку аварій (нещасних випадків) і скарг знаходяться на всіх будівельних майданчиках.
- 5) Основна інформація про будь-яке серйозне пошкодження (що вимагає надання медичної допомоги за межами об'єкта) або смертельний випадок має бути повідомлена Банку протягом 48 годин, а докладний звіт про аварію (нещасний випадок), що містить наступне, буде представлений якомога швидше, в ідеалі протягом 10 робочих днів:
 - а) аналіз першопричин; і
 - б) план коригувальних дій, який включає:
 - i) негайні заходи щодо пом'якшення наслідків у разі небезпеки, що зберігається (наприклад, огорожа, вказівники з написами, охорона);
 - ii) виплату компенсації постраждалим сім'ї на основі чіткого обґрунтування;
 - iii) оцінку ризиків і правильне застосування процедур управління ESHS, а також
 - iv) середньострокові та довгострокові заходи щодо пом'якшення наслідків, включаючи посилення заходів безпеки, аудити та додаткове навчання.
 - в) моніторинг результатів діяльності та звітність

СПКД визначатиме дії, обов'язки та терміни, які повинні бути реалізовані МОН. МОН буде відповідати за реалізацію СПКД. СПКД може включати, наприклад, такі заходи МОН, як розробка або оновлення та впровадження Систем управління охороною навколишнього середовища, соціальною сферою, охороною праці та безпекою, процеси та навчання для забезпечення стабільної безпечної діяльності, компенсація за травми або смертельні випадки, заходи щодо запобігання забрудненню і боротьби з ним, які повинні здійснюватися протягом кількох тижнів або багаторічного періоду в залежності від конкретних умов проєкту. СПКД може включати вимоги щодо проведення консультацій з громадами (мають проводитися віртуально через кризу, пов'язану з COVID-19), компенсаційних виплат, пов'язаних з програмою переселення, або відновлення сільськогосподарських угідь, пошкоджених підрядниками. СПКД також може включати або запитувати дії Банку, такі як надання технічної допомоги Банком та/або реструктуризація позики, включаючи додаткове фінансування, за необхідності.

Якщо Банк вважає, що заходи СПКД не будуть ефективними, або якщо МОН виявило небажання або нездатність запровадити коригувальні заходи, Банк може розглянути рішення про повне або часткове призупинення виплат до тих пір, поки такі заходи не будуть запроваджені, або, за деяких обставин, може розглянути питання про скасування всього або частини проєкту після призупинення.

Д. Етап 5 - Контроль за виконанням

МОН буде впроваджувати СПКД; здійснювати моніторинг результатів впровадження; звітувати про впровадження перед Банком.

Якщо Банк вважає, що заходи СПКД не будуть ефективними, або якщо МОН виявило небажання або нездатність запровадити коригувальні заходи, Банк може розглянути рішення про повне або часткове призупинення виплат до тих пір, поки такі заходи не будуть запроваджені, або, за деяких обставин, може розглянути питання про скасування всього або частини проєкту після призупинення.

2. Реагування та засоби правового захисту

У цьому розділі наводяться наочні приклади заходів реагування та засобів правового захисту, доступних для різних типів аварій (нещасних випадків) до і під час реалізації Проєкту, для спрямування дій цільових груп та керівництва.

Приклади в сфері охорони праці та безпеки

Приклади **можливих заходів з реагування** Банку і МОН на аварії (нещасні випадки), пов'язані з охороною праці та безпекою працівників, різного ступеня тяжкості, представлені в Таблиці 1.

Таблиця 1 Можливі заходи реагування на аварії (нещасні випадки) в сфері охорони праці та безпеки різного ступеню тяжкості

Питання охорони праці та безпеки	Потенційні дії МОН
<p>Важка</p> <p>Будь-які смертельні випадки, постійна інвалідність або спалах небезпечного для життя інфекційного захворювання, пов'язаного з Проєктом</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Поліпшити бар'єри, сигналізацію, інформаційні вказівники, навчання, робочі процеси і процедури • Усунення прогалин у компетентності, експертних знаннях, чисельності співробітників команди проєкту з питань охорони праці та безпеки та / або групи управління проєктом • Забезпечити проведення оцінки ризиків в сфері охорони праці та безпеки, а також розробку та впровадження відповідних планів управління
<p>Серйозна</p> <p>Значна аварія (нещасний випадок) (без смертельних випадків) або потенційно небезпечна подія</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Аналіз відповідних розділів оцінки ризиків в сфері охорони праці та безпеки щодо їх відповідності • Покращити бар'єри, інформаційні вказівники, навчання, методи роботи • Забезпечити застосування засобів індивідуального захисту • Залучити до Групи з впровадження проєкту (ГВП) відповідних фахівців з питань охорони праці та безпеки, які мають належні компетенції і знання.
<p>Серйозна</p> <p>Постійне повторення небезпечної поведінки або явні порушення правил техніки безпеки</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Покращити використання механізму розгляду та врегулювання скарг; • Аналіз відповідних розділів оцінки ризиків в сфері охорони праці та безпеки щодо їх відповідності; • Впровадити (переглянутий) план управління охороною праці та безпекою, включаючи підготовку кадрів;
<p>Індикативна</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Усунення невирішених проблем

Питання охорони праці та безпеки	Потенційні дії МОН
Повторювана нездатність реагувати на повідомлення щодо усунення проблем стосовно захисних заходів (наприклад, неповний або відсутній комплект засобів безпеки)	<ul style="list-style-type: none"> • Повторне проведення навчання з питань обізнаності та обмін повідомленнями • Покращення робочих процесів або процедур

Приклади в сфері довкілля та в соціальній сфері

Приклади **можливих заходів з реагування** Банку і МОН на аварії (нещасні випадки), пов'язані з довкіллям або соціальною сферою, різного ступеня тяжкості, представлені в Таблиці 2.

Таблиця 2 Можливі заходи реагування на аварії (нещасні випадки), пов'язані з довкіллям та соціальною сферою різного ступеню тяжкості

Довкілля / Соціальні	Потенційні дії МОН
Важка (Соціальна) Примусове переселення без належної правової процедури або компенсації	<ul style="list-style-type: none"> • Виявити виселених осіб та надати компенсацію та підтримку для визначення нового житла / інших об'єктів відповідно до вимог Банку в рамках захисних заходів, включаючи відповідні консультації; • Чіткі інструкції для виконавця(-ів) проєктів щодо процесу переселення, включаючи санкції за недотримання вимог МОН / Банку; • Здійснення всіх заходів, визначених в СПКД
Важка (Екологічна) Браконьєрство або торгівля видами, що знаходяться під загрозою зникнення	<ul style="list-style-type: none"> • Взаємодія з правоохоронними органами, щоб зупинити браконьєрство • Тренінг по боротьбі з браконьєрством для працівників проєкту і членів громади, з метою чіткого роз'яснення стимулів і штрафних санкцій. • Включення санкції за неналежну поведінку працівників, зокрема браконьєрство, в контракти підрядників; • Розробка альтернативної програми життєзабезпечення для громад навколо охоронюваних територій

Довкілля / Соціальні	Потенційні дії МОН
<p>Серйозна (Соціальна) МРВС не працює</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Аналіз МРВС і вирішення проблем (оновлення, поліпшення доступу, поширення інформації про МРВС в громаді (-ах), краща організація процесу реагування) • Навчання працівників ГВП управлінню та моніторингу МРВС • Покладення відповідальності на кваліфікований персонал ГВП
<p>Індикативна (Екологічна) Вуглеводневі або хімічні розливи з низьким або середнім впливом на навколишнє середовище</p>	<ul style="list-style-type: none"> • При необхідності, вдосконалити робочий процес або процедури. • Навчання персоналу проєкту з питань розливів і пов'язаних з ними процедур • При необхідності, посилити моніторинг на об'єкті; • Переглянути формулювання контракту з метою належного відображення формулювань щодо санкцій